№ 186. ორშაბათი 15 სექტემბერი 1914 წ.

მეორე წელიწადი.

ფასი გაზეთისა: წლიურად 2 მ. 50 კ., ნახევარი წლით—1 მ. 25 კ. საზღვარ-გარედ ორჯერ მეტი.

თითო ნომერი 5 კაპ.

განცხადებათა ფასი: პირველ გვერდზე პეტიტის სტრიქონი 15 კ. მეოთხე გვერდზე—10 კაპ., ტექსტის შუაგულს—20 კაპ. სამგლოვიარო განცხადების ერთხელ დაბეჭდვა—3 მან.

თემი

№ 186. ორშაბათი 15 სექტემბერი 1914 წ.

მეორე წელიწადი.

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. დაწუნებულ წერილებს და კორესპონდენციებს რედაქცია არ ინახავს. რედაქციის კონტორის ბინა: ოლგას ქ., სახლი დისამიძისა, № 4.

ტელეფონი 6—60.

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი. გამოდის ორშაბათობით.

თბილისის ქალაქის თავი

[illegible]ოდებს დაჭრილებისათვის გასახსნელ ლაზარეთებში სამსახურის მსურველ ექიმებს, ფელშრებს, ფერშალ ქალებს, მოსამსახურე ვაჟებს და მოსამსახურე ქალებს. განცხადება დაუყოვნებლივ უნდა წარუდგინონ ქალაქის გამგეობის მე-4-ე განყოფილებაში გამგეობის წევრს თავ. ალ. მიხ. არღუთინსკი-დოლგორუკოვს.

თბილისის ქალაქის თავი

[illegible]ოდებს მსურველებს იდონ თავზე უსასყიდლო შრომა დაუხვდენ დაჭრილებს, რომელიც მოდიან თბილისში, საზრდოობით სადგურზე იმუშაონ და საკაცეთი დაჭრილები გადაიყვანონ ვოგზლიდან ლაზარეთამდის.

განცხადება დაუყოვნებლივ უნდა წარუდგინონ ქალაქის გამგეობის მე-4 ე განყოფილებაში გამგეობის წევრს თავ. ალ. მიხ. არღუთინსკი-დოლგორუკოვს.

თბილისის ქალაქის თავი

[illegible]ოდებს მსურველებს აიყვანონ მოსავლელად თავიანთ ოჯახში სუბუქად დაჭრილები. სამკურნალო დახმარებას გაუწევენ სპეციალისტი-ექიმები.

განცხადება უნდა წარუდგინონ ქალაქის გამგეობის მე-3-ე განყოფილებაში წევრს თავ. ალ. მიხ. არღუთინსკი-დოლგორუკოვს.

ახალი კლუბი

ორშაბათს 15 სექტემბერს

საოჯახო საღამო

[illegible]ვენებენ სინემატოგრაფის საშუალებით სხვა და სხვა სურათებს

ოთხშაბათს, 17 სექტემბერს **სინემატოგრაფი**

[illegible]სკვებს, 19 სექტ. **სინემატოგრაფით** აჩვენებენ სხვადასხვა სურათებს.

„ნ. ი. ბოზარჯიანცისა და შვ."

სავაჭრო სახლისაგან

თუთუნის მწეველთა საყურადღებოდ

რადგანაც მოვაჭრეებს ჩვეულებრივ ფასზე ნაკლებს ვუკლებთ და სათადარიგოდ თამბაქოც დიდძალი გვაქვს, ამისათვის შესაძლებლად ვცანით, საქციზო ხარჯის მომატების მიუხედავად, ისევ ისეთივე მაღალი ღირსების თუთუნი ვიქონიოთ, როგორიც გვქონდა. მხოლოდ ზოგიერთ უმაღლეს ღირსების თუთუნს მოვუმატეთ მცირე რამ და მესამე ხარისხის „სასუნ" და „ნაროდნი"-დაც.

ზოგიერთი წვრილად მოვაჭრე კი შემთხვევით სარგებლობენ და თავიანთ ინტერესების გულისათვის ბოროტად გამოიყენეს ეს გარემოება და ჩვენი ფირმის პაპიროსებს აღიშნულ ღირებულებაზე უფრო ძვირად ჰყიდიან.

თამბაქოს მწეველთა უზრუნველსაყოფად ასეთ უკადრის შემთხვევათაგან გთხოვთ მხედველობაში იქონიოთ, რომ **ქვემოდ მოხსენებული პაპიროსების ფასი ძველივე დარჩა:**

„სიმპატია"	10 ც.	6 კ.
„სიმპატია"	25 „	15 „
„სუდებნია"	25 „	15 „
№ 8	10 „	6 „
„დრუჟბა" და „ტოვარიშჩ"	20 „	6 „
„მერცა"	25 „	10 „
„მერცა"	15 „	6 „
„ივან და მარია" და „აერო"	25 „	15 „
„სიმპატია"	10 „	10 „

სწორედ ამ ფასებში უნდა ჰყიდონ წვრილად მოვაჭრეთ ზემოაღნიშნული პაპიროსები.

სრული პატივისცემით

სავაჭ. სახ. „ნ. ი. ბოზარჯიანცისა და შვ."

ტფილისის კერძო სამკურნალო

[illegible]ნიას ქუჩა, საკუთ. სახლი, № 7, მიხეილის პროსპექტისა და ვეტცელის სასტუმროს ახლო. ტელეფონი № 590.

[illegible]ციონური განყოფილება მოწყობილია 50 საწოლით, ცალკე ნომრები და საერთო ოთახები. განსაკუთრებული სამშობიარო განყოფილება.

[illegible]ლიარე ავადმყოფთა მიღება შეიძლება ყოველ წამს, გარეშე მოსიარულე ავადმყოფებს მიიღებენ შემდეგი ექიმი სპეციალისტები:

შინაგანი სნეულებანი	მანსვეტაშვილი ვ. მ. (ორშაბ. ოთხშაბ. და პარასკ.) 2—3. მაღალაშვილი გ. გ. (სამშაბ. და შაბათობით) 10—12. მიქელაძე შ. ა. (ყოველ დღე) $12^1/_2$—1. ფედოროვი ე. გ. (ყოველ დღე), 11—12. კიკალიშვილი პ. ლ. (ყოვ. დღე,) $11^1/_2$-2.
ქირურგიული სნეულებანი	მარკევიჩი ვ. ლ. კონსულტანტი (ყოვ. დღე) $11^1/_2$—$12^1/_2$. მელიქიშვილი ნ. მ. (ყოველ დღე) 10—1. ფირადოვი რ. ბ. (ყოველ დღე) 12—1.
ქალთა სნეულ. [illegible]	ექიმი-ქალი ვერბიცკი-ფირადოვისა ლ. (ყოველ დღე) 11—12. თიკანაძე ი. ე. (ყოველ დღე) 1—2. მელიქიშვილი ნ. მ. (ყოველ დღე) 10—1.
ბავშვთა სნეულებანი	კიკალიშვილი პ. ლ. (ყოვ. დღე.) $1^1/_2$—2. მიქელაძე შ. ა. (ყოველ დღე) $12^1/_2$—1. ფედოროვი ე. გ. (ყოველ დღე,) 11—2.
[illegible]	ჯავახიშვილი ნ. ნ. სამშაბ. და შაბათ. 12—1. ფონდოევი გ. ს. (ყოველ დღე) 1—2.
[illegible]	ათენიანცი ნ. ა. (ყოველ დღე) $12^1/_2$—$1^1/_2$.
[illegible]	მუსხელიშვილი ვ. ს. (ორშაბ. ოთხშ. და პარასკ.) 2—$2^1/_2$.
[illegible]	დისამიძე ა. ნ. (ყოველ დღე) $11^1/_2$—$12^1/_2$.

სამკურნალოს აქვს მოწყობილი სამიკროქიმიო და საბაქტერიოლოგიო ლაბორატორია. [illegible]ისხლის გასინჯვა, ათაშანგ. Wasserman. რჩევისათვის 50 კ., საწოლები 2 მ. დაწყებული. [illegible] ოთახი 5 მანეთიდან. მშობიარობა 10 დღე წოლით ღირს 40 მ. ოპერაციები, კონსილიუ[illegible], შარდის ბუშტისა და მილების კატეტერიზაცია; „606", „914" და წამლის შეშხაპუნება, ელექტრონით წამლ., მასაჟი, ყვავილის აცრა, ძიძათა შემოწმება და სხვა შეღავათიანი საფასურით.

რედაქციისაგან.

„თემი"-ს უკანასკნელი ნომერი—185—ჩვენ გამოვეცით 21 ივლისს, როდესაც ავსტრიასა და სერბიას შუა უკვე დაწყებული იყო ომი.

ამ ორ სახელმწიფოს შეხლას მოჰყვა მოულოდნელად ევროპის დიდი ომი, რომელმაც ყველა სხვა საკითხი და ინტერესი ან მიჩქმალა და ან დაბლა დააყენა.

შეუძლებელი გახდა „თემის" კვირაში ერთხელ გამოცემა. განვიზრახეთ ყოველდღე გამოგვეცა გაზეთი, მაგრამ ცდამ უქმად ჩაგვიარა. ამიტომ იძულებული გავხდით 3 აგვისტოს „სახალხო ფურცლის" № 55-ში შემდეგი განცხადება დაგვებეჭდა:

„რადგანაც დღევანდელ პირობებში საჭირო იყო მკითხველისათვის მუდმივი თვალ-ყურის დევნა ევროპის საშინელ ომის ამბებისათვის, რომელიც საოცარის სისწრაფით ვითარდება, ჩვენ განვიზრახეთ „თემი" ყოველდღიურ გამოცემად გარდაგვექცია. საუბედუროდ ჩვენზე დამოუკიდებელ მიზეზების გამო ეს ჯერ-ჯერობით ვერ მოვახერხეთ, კვირეულ გაზეთის გამოცემა კი შეუძლებელი შეიქნა. ამიტომ იძულებული ვხდებით დროებით შევაჩეროთ ჩვენი გამოცემა. ბეჭვდის პირობების გაუმჯობესებისთანავე ჩვენ განვაახლებთ ჩვენი გაზეთის გამოცემას და დავაკმაყოფილებთ „თემის" ხელისმომწერლებს დანაკლისის გამო, რის შესახებ თავის დროზე დავბეჭდავთ განცხადებას.

„თემის" პრემიებს ხელის მომწერლები მიიღებენ თავის დროზე, როგორც გამოცხადებული გვქონდა".

ამ ჟამად რედაქციამ შესაძლებლად დაინახა განეახლებინა „თემის" გამოცემა ორშაბათობით იმავე სახით, როგორც აქამდის; ხოლო ყოველ-დღე გამოვა „თემის" დღიური, სადაც მოთავსებული იქნება პეტროგრადის სააგენტოს დეპეშები, ომისა და სხვა საყურადღებო ახალი ამბები.

რადგანაც „თემის" ხელის-მომწერლებს დააკლდათ ჩვენი გამოცემის **შვიდი** ნომერი, ამიტომ ამ დანაკლისის ასანაზღაურებლად ჩვენ გავუგზავნით მათ ამ თვის დამლევამდე „თემის" დღიურებს.

„თემის" „დღიური" გამოვა შუადღისას.

პირველი დღიურის გამოსვლა ცალკე გამოცხადდება.

თბილისი, 15 სექტემბერი.

საშინელი ამბების მოწმენი შევიქმენით!.

ლამის არის მთელი სამყარო შეირყეს...

ისტორიას არ ახსოვს ასეთი მედგარი, ასეთი დაუნდობელი შეტაკება მრავალ სახელმწიფოების აღურიცხველ სპათა.

იგივე ისტორია და კაცობრიობის შესმენილი, მშვიდობის მოყვარული, ნაწილი არასოდეს არ აპატიებს სავმობ საქმის თაოსანთ, ვინც უნდა იყვნენ ესენი, რომ ყოველი ღონისძიება, ყოველი ზომა არ მიიღეს აეცდინათ ქვეყნიერობისათვის ეს საზარელი სურათი სისხლისღვრისა და ერთი-ერთმანეთის ჟლეტისა.

ჩვენდა საუბედუროდ, ამ უჩვეულო, არ-თქმულ, ბრძოლაში მონაწილეობას იღებენ სწორედ ისინი, ვისაც თავი მოაქვს თავის კულტურით და ცივილიზაციით, და ვინც საერთოდ ყველას განათლებულ ქვეყნებათ მიაჩნია.

სწორედ სასოწარკვეთილებას ეძლევი, როცა საზარელ ამბებს კითხულობ და ისმენ. დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, ომმა ყოველი ჩვეულებრივი ინტერესი, ყოველივე დღიური ვარამი მიჩქმალა, უკან დააყენა.

საშინელია ზარალი, რომელიც ომმა უკვე მოგვიტანა! კეთილ შედეგზე კი ვის შეუძლია ამ ჟამად ლაპარაკი? ძველი, მაგრამ მუდამ ახალი, ცივილიზაციის მატარებელი ქვეყნები, როგორც, მაგ. დიდებული ინგლისი და მშვენიერი საფრანგეთი, თავმდებნი არიან, რომ კაცობრიობის მისწრაფებანი არ დარჩება დაუკმაყოფილებელი.

აი ამ ყოვლად ღირსეულ წრეში ბედმა არგუნა ყოფნა დიდ რუსეთსაც, რომელთანაც დაგვაკავშირა ჩვენმა ისტორიულმა ცხოვრებამ.

ასეთ გარემოების წყალობით ამ ომიანობის დროს ისეთი ერთსულოვნობა დამყარდა მთელი რუსეთის ხალხში, რომ თვით პ. კროპოტკინი, ვ. ბურცევი, გ. პლეხანოვი და მათი თანამოაზრენი უბრალო სოფლელსა და მუშასთან ერთად მონატრული არიან რაც შეიძლება მალე დაიმხოს ევროპაში დამყარებულ რეაქციის და მილიტარიზმის მუდამ მასაზრდოებელი წყარო.

ჩვენი პაწია ქვეყანაც ვალდებული გახდა პასუხი გაეცა გარემოებისათვის; ვალი მოიხადა უფროს ძმის, რუსის ხალხის წინაშე.

და აი კიდეც საქართველო წარბშეუხრელად ჰგზავნის ბრძოლის ველზე რამდენიმე ასი ათასს მეომარს, ჯან-ღონით სავსეს.

უნდა გენახათ მათი მხიარული სახე, უნდა მოგესმინათ მათი სასიამო წამახალისებელი სიმღერა და მწყაზარი ქცევა, რომ უნებლიედ გაგხსენებოდათ ძველი საქართველო, ძველი გმირი ქართველი და უნებლიედვე გაგემეორებინათ კ. ბალმონტის ჩვენი ქვეყნისადმი ამას წინად მიძღვნილ ლამაზ ლექსიდან ერთი სტრიქონი:

„ოჰ, საქართველო ცოცხალია, ცოცხალია, ცოცხალი"!... დიახ! ჩვენმა ხალხმა იცის მეგობრული ძმური მოვალეობა, იგი წმინდად ინახავს ამ გრძნობას, პოლიტიკას არ ურევს მასში.

ჩვენი აკაკის არ იყოს „საშვილიშვილო ანდერძს არა სტეხს".

მან კარგად იცის მოძმეს თუ გასაჭირი ადგია, მაშინ დრო არ არის უსიამოვნების გახსენება. ამიტომაც რაინდულად ხელს უწყობს ყოველთვის და თავდავიწყებამდის იბრძვის მისთვის.

და არც შეიძლება მოხდეს ისე, რომ მოძმემ თავის დროზე გასაჭირის მოცილების შემდეგ არ გაიხსენოს მისთვის გაწეული მეგობრობა, არ შეუდგეს თავის ერთგულის მეგობრის დაწყლულებული გულის დაამებას. სწორედ ეს წმინდა უანგარო გრძნობა უღვივის გულში ყველა საღი მსჯელობის და გრძნობის ქართველს. ჩვენი ხალხი მინდობილია მოძმე რუსის ერზე, რომლის სიხარული და ჭირი, მისივე სიხარული და ჭირია. არც სცდება...

რუსის ხალხის საუკეთესო ნაწილის მისწრაფებათა გამარჯვება მისი გამარჯვებაც იქნება.

ასეა თუ ისე სახელმწიფოს ინტერესებმა ჩვენც მოგვთხოვა არა-მცირედი მსხვერპლი. როგორც ვსთქვით, ბრძოლის ველზე ჩვენი პატარა სამშობლოდანაც წავიდნენ მეომარნი, გულადნი და უშიშარნი.

ჩვენ, აქ დარჩენილებს, არ გვმართებს გულზე ხელდაკრეფილი ჯდომა. ჩვენ ყველანი უნდა ვიდგეთ სადარაჯოზე, ფხიზლად და გონიერად გვეჭიროს თავი, რომ ტყუილა-უბრალოდ ამ გასაჭირ დროს ზიანი არა მოგვეცეს-რა. უნდა ვიზრუნოთ, უნდა შევეწიოთ, რითაც კი შეგვეძლება, ჩვენს მეომრებს, მათ უმწეოდ დარჩენილ ოჯახებს.

იქნება ეს სამკურნალო დახმარების მოწყობა, ნივთიერი შემწეობის აღმოჩენა თუ სხვა რამ, სულ ერთია, ჩვენ უეჭველად უნდა შევუმსუბუქოთ ნაკისრი მძიმე, მაგრამ წმინდა, მოვალეობის შესრულება ჩვენს ღირსეულ რაინდებს.

არ უნდა გვავიწყდებოდეს, რომ ჩვენი სამშობლოდან პირველ მოწოდებისთანავე წავიდა საომრად ჩვენი სასოება, ჩვენი იმედი—ჯანსაღი ახალგაზრდობა.

სახელმწიფოებრივი ზრუნვა საკმაო არ არის.

საჭიროა საზოგადოებამაც გამოიჩინოს გულმტკივნეულობა და თანაგრძნობა!

თავად-აზნაურობამ, ქართულმა სამეურნეო საზოგადოებამ, კერძო პირებმა გადასდგეს უკვე ნაბიჯი. მაგრამ ეს არ კმარა. საჭიროა ამ საქმიანობის გაერთიანება!

საჭიროა საქართველოს ყველა კუთხემ მიიღოს მონაწილეობა ამ წმინდა საქმეში. უნდა ყველანი გავერთიანდეთ ამ დროს და გამოვხატოთ ერთიანი საქართველოს სახე.

მივბაძოთ რუსეთის საზოგადოების საუკეთესო ნაწილს. იქ ასრულდა კიდეც დიდი ხნის ნატვრა-გაჩნდა სრულიად რუსეთის საერობო კავშირი.

მას მოჰყვა სრულიად რუსეთის ქალაქების შეკავშირებაც.

დაე, ნუ გვაქვს ამ ჟამად ერობა!

სხვა საზოგადო დაწესებულებანი ხომ გვაქვს?

გავაერთიანოთ ყველა ესენი ამ ბაქანზე და გავჩარხოთ დიადი საქმე!..

უნდა ვიცოდეთ კარგად, ზრუნვის გარეშე დაყენება მეომართა და მათ ოჯახებისა დიდი საძრახი საქმე იქნება ჩვენის მხრით... საშინელი დანაშაული, რომელსაც ჩვენივე სვინიდისი არ გვაპატიებს ჟამსა გამოფხიზლებისა და გამორკვევისას...

ევროპის ომის მატიანე.

15 ივნისი. ბოსნიის მთავარ-ქალაქ სარაევოში მერვე კლასის გიმნაზისტმა პრინციპმა ბრაუნინგით მოჰკლა ავსტრიის ტახტის მემკვიდრე ერცჰერცოგი ფრანც ფერდინანდი დ,ესტე და მეუღლე მისი ჰერცოგინა ჰოჰენბერგისა.

10 ივლისი. ავსტრიამ გამოუცხადა სერბიას ულტიმატუმი.

11 „ რუსეთმა განაცხადა რომ გულგრილად არ უცქერის ავსტრიისა და სერბიის შეხლას.

12 „ რუსეთმა წინადადება მისცა ავსტრიას ულტიმატუმის პასუხის ვადა გაეგრძელებინა სერბიისათვის. ეს წინადადება ავსტრიამ უარჰყო.

სერბიამ გაუგზავნა ავსტრიას პასუხი ულტიმატუმზე. ამ პასუხმა ავსტრია არ დააკმაყოფილა.

მოისპო დიპლომატიური დამოკიდებულება ავსტრიასა და სერბიას შუა.

მოხდა საერთო მობილიზაცია სერბიაში.

გამოცხადდა სამხედრო წესი ავსტრ-უნგრეთში.

14 „ ინგლისი საჭიროდ სცნობს დავა ავსტრიასა და სერბიას შუა გადაეცეს განსახილველად და გადასაწყვეტად ოთხ სახელმწიფოს წარმომადგენლებისაგან შემდგარ კომისიას.

ასტყდა პირველი სროლა.

15 „ ავსტრიამ ომი გამოუცხადა სერბიას.

16 „ დაიწყო ომი.

ბელგრადს ყუმბარებს უშენს ავსტრიის არტილერია.

რუსეთმა გამოაცხადა მობილიზაცია სახელმწიფოს ზოგიერთ ნაწილში.

17 „ საერთო მობილიზაცია რუსეთში.

ფინლიანდიაში გამოცხადდა სამხედრო წესი.

18 „ სამხედრო წესი გერმანიაში.

გერმანიამ ულტიმატუმი გაწუცხადა რუსეთს დემობილიზაციის შესახებ.

შავგორეთში (ჩერნოგორიაში) გამოცხადდა საერთო მობილიზაცია.

19 „ საერთო მობილიზაცია გერმანიაში.

საერთო მობილიზაცია საფრანგეთში.

გერმანიამ ომი გამოუცხადა რუსეთს.

საერთო მობილიზაცია გამოცხადდა ბელგიაში.

20 „ უმაღლესი მანიფესტი გერმანიასთან ომის შესახებ.

უმაღლესი უქაზი სამხედრო წესის გამოცხადების შესახებ რუსეთის ზოგიერთ ადგილებში.

უმაღლესი უქაზი სახელმწიფო სათათბიროს და სახელმწიფო საბჭოს მოწვევის შესახებ.

უმაღლესი უქაზით უმთავრეს სარდლად ინიშნება დიდი მთავარი ნიკოლოზ ნიკოლოზისძე.

გერმანიის ჯარებმა გადალახეს საფრანგეთის საზღვარი.

გერმანიამ დაიჭირა ლიუქსემბურგი.

საერთო მობილიზაცია გამოცხადდა ჰოლანდიაში.

შვეიცარიის ზოგიერთ ადგილებში მოახდინეს მობილიზაცია.

21 ივლისი. გერმანიამ ულტიმატუმი წარუდგინა ბელგიას ნება დართოს ჯარების გადაყვანისა საფრანგეთში.

ბელგიამ გამოუცხადა ომი გერმანიას.

იტალიამ ნეიტრალიტეტი გამოაცხადა.

შვეციამაც ნეიტრალიტეტი გამოაცხადა.

21 „ ინგლისმა გამოუცხადა ულტიმატუმი გერმანიას ბელგიის ნეიტრალიტეტს ნუ დაარღვევო.

22 „ გერმანელებმა ფეხი შესდგეს ბელგიის ტერიტორიაზე და გაემართენ ლიეჟისაკენ (ლიუტიხისაკენ).

23 „ შავგორეთმა (ჩერნოგორიამ) მოსპო დიპლომატიური ურთიერთობა ავსტრიასთან.

ინგლისმა ომი გამოუცხადა გერმანიას.

დილით ავსტრიამ დაიწყო ომი რუსეთის საზღვარზე.

ოსმალეთში მობილიზაციას შეუდგნენ.

24 „ ავსტრიამ ომი გამოუცხადა რუსეთს.

გერმანელები შევიდნენ ქ. ლიეჟში, ფორტები-კი ისევ ბელგიელების ხელშია.

25 „ უმაღლესი უქაზით გამოცხადდა მორატორიუმი რუსეთის ზოგიერთ გუბერნიებში.

შავგორელებმა გადალახეს ავსტრიის საზღვარი ჰერცეგოვინასკენ და დაიჭირეს ბლოკჰაუზი.

26 „ უმაღლესი მანიფესტი ავსტრიის მიერ ომის გამოცხადების შესახებ.

ისტორიული სხდომა სახელმწიფო სათათბიროსი და სახელმწიფო საბჭოსი. სხვადასხვა პარტიის ლიდერების სიტყვაში გამოიხატა იშვიათი ერთსულოვნობა. დეპ. პურიშკევიჩმა და დეპ. მილიუკოვმა ერთმანეთს ხელი გაუწოდეს.

27 „ მოვიდა ცნობა, რომ გამოცხადდა მეფის მანიფესტი, რომლითაც შავგორეთი ომს უცხადებს ავსტრიას.

28 „ ავსტრ-უნგრეთის ელჩმა პარიზი დასტოვა.

შვეციის და ნორვეგიის ელჩებმა განაცხადეს, რომ მათ ქვეყნებს გადაწყვეტილი აქვთ სამხედრო ძალით დაიცვან თავიანთი ნეიტრალიტეტი.

ფრანგებმა დაიპყრეს მიულჰაუზენი (ანუ მილჰიუზი).

29 „ რუსებმა გაიმარჯვეს ეიდკუნენთან (გერმანიის საზღვარზე).

პორტუგალიამ მოახდინა ფლოტის მობილიზაცია.

შავგორელები მივიდნენ კატაროსთან.

ოსმალეთი ჯარებს ათავსებს ფრაკიაში და აცხადებს მობილიზაციას.

საფრანგეთმა ომი გამოუცხადა ავსტრია-უნგრეთს.

30 „ რუსები დაადგნენ ტილზიტისაკენ მიმავალ გზას გერმანიის ტერიტორიაზე.

ინგლისმა ომი გამოუცხადა ავსტრია-უნგრეთს.

ინგლისმა დაიჭირა გერმანიის ახალშენები (კოლონიები) აფრიკაში.

ბრძოლა სწარმოებს ფრანგებსა და გერმანელებს შუა ოტენთან.

ბელგიელებმა შორს გასტყორცნეს გერმანელები ლანდენთან.

რუსებმა დაიჭირეს ქალაქი სოკალი ავსტრიის ტერიტორიაზე.

31 „ ინგლისმა განუცხადა ომი ავსტრიას.

ქ. ლიეჟთან ბელგიაში სწარმოებს მწვავე ბრძოლა.

1 აგვისტო. მონაკოს სამთავრომ განაცხადა კავშირით შეეკარი საფრანგეთსო.

1 აგვისტო. გამოცხადდა უმთავრეს სარდლის მოწოდება პოლონელებისადმი პოლონელ ხალხის გაერთიანების შესახებ რუსეთის მეფის სკიპტრას ქვეშ. პოლონეთი აღორძინდებაო, ამბობს მოწოდება, თავისუფალი თავის სარწმუნოების, ენის და თვითმართველობის მხრით.

2 „ ცნობა მოვიდა დიდი ბრძოლის შესახებ ფრანგ-ბელგიელების და გერმანელების შუა. ბრძოლაში იღებს მონაწილეობას ორივე მხრით 2 მილიონი ჯარისკაცი (სოლდათი).

3 „ დაიწყო შეტაკება ფრანგების და გერმანელების შუა ალზას-ლორენში.

იაპონიამ წარუდგინა გერმანიას ულტიმატუმი დაუყონებლივ გაიყვანოს ჩინეთიდან და იაპონიიდან თავის სამხედრო გემები ან იარაღი ახსნას, გადასცეს იაპონიას ყველა კონცესიები კიაოჩაოში ჩინეთისათვის დასაბრუნებლად. ულტიმატუმის ვადა 7 დღეა.

ფრანგების ესკადრამ ბუდვასთან ხმელთა შუა ზღვაზე მოსპო ავსტრიის ორი ჯავშნოსანი.

რუსებმა ვოლინის გუბერნიაში ქ. ვლადიმერთან დაამარცხეს ავსტრიელები.

4 „ ავსტრიაში რუსებმა აიღეს ზელჟეცი და ლიუბუში.

5 „ რუსებმა აღმოსავლეთ პრუსიაში დაიჭირეს ქალაქები იოჰანესბურგი, ორგელბურგი და ვილენბერგი.

6 „ რუსებმა აღმოსავლეთ პრუსიაში დაიჭირეს ქალაქები სტალუპენენი, ლიკი, მელხენენი, კოვალენი, გუმბინენთანაც მოიგეს დიდი ბრძოლა.

7 „ ბელგიელებმა დაიხიეს ქ. ანტვერპენისაკენ. ქ. ლიეჟში მბრძანებლობენ გერმანელები.

რუსები გადავიდენ მდინარე ზბრუჩზე და ფეხი შესდგეს ავსტრიის ტერიტორიაზე.

ესპანიამ ნეიტრალიტეტი გამოაცხადა.

სერბიელებმა დიდი ბრძოლა მოიგეს მდინ. იადართან და შაბაცთან ცერის დაბლობში. ავსტრიელები საშინლად დამარცხდენ.

8 „ გერმანელმა კავალერიამ დაიჭირა ქ. ბრიუსელი.

10 „ იაპონიამ ომი გამოუცხადა გერმანიას.

რუსებმა აღმოსავლეთ პრუსიაში დაიჭირეს ქ. სოლდაუ.

დაიწყო დიდი ბრძოლა ნამიურსა და შარლრუას შუა (ბელგიაში).

11 „ აღმოსავლეთ პრუსიაში რუსებმა დაიჭირეს ქალაქები მისტენბურგი და ანგერბურგი.

12 „ აღმოსავლეთ პრუსიაში რუსებმა დაიჭირეს ქალაქები ნორდენბურგი, ბიშოფბურგი, ზენსბურგი და სადგური როტფლისი.

13 „ ღამე გერმანელების კრეისერი „მაგდებურგი“ ფინლანდიის ყურეში დაჯდა სილაზე სქელ ნისლის გამო. დილით რუსის ნაღმოსნებმა მაგდებურგი ააფეთქეს. მეზღვაურნი და კომანდირი ტყვედ წაიყვანეს.

14 „ აღმოსავლეთ პრუსიაში რუსებმა დაიჭირეს ქ. ალენშტეინი და ქ. ტილზიტი.

გერმანელებმა აიღეს ფრანგების ციხეები ლონგვი და ნამიური.

15 „ ლაშჩოვთან გალიციაში საშინლად დაამარცხეს რუსებმა ავსტრიელი მეთხუთმეტე დივიზია.

16 „ საფრანგეთში შესდგა ახალი სამინისტრო, რომელშიაც შევიდენ მინისტრებათ ცნობილი სოციალისტები ჟიულ გედი და მარსელ სამბა სამშობლოს განსაცდელში ჩავარდნის გამო.

17 „ საფრანგეთში გერმანელები ლაფერისაკენ მიიმართებიან.

18 „ **უმაღლესად ბრძანება გაიცა ქალაქ სანქტ-პეტერბურგს დაერქვას ამიერიდან პეტროგრადი.**

დიდი ბრძოლა ოსტეროდესთან აღმოსავლეთ პრუსიაში. რუსის ორი კორპუსი ძალიან დაზარალდა. დაიღუპენ გენერლები სამსონოვი, მარტოსი, პესტიჩი და შტაბის ზოგიერთი პირნი.

გელგოლანდთან ზღვაზე დიდი ბრძოლა მოხდა. ინგლისელებმა დაღუპეს გერმანელების 5 სამხედრო გემი.

ოსმალები ძალიან ამაგრებენ ერზერუმს, გერმანელი ინჟინრები ხელმძღვანელობენ.

გერმანელებმა დასწვეს ბელგიაში ქ. ლუვენი.

ოსმალეთის ქვეშევრდომნი მირბიან ბათუმიდან. კომენდანტმა გამოსცა მოწოდება მათდამი, ყური არ უგდონ უსაფუძვლო ხმებს ომის შესახებ.

19 „ მდინარე „გნილაია ლიპასთან“ ბრძოლის შემდეგ ავსტრიელებმა უკან დაიხიეს.

ბულგარეთმა ოფიციალურად განაცხადა თავის ნეიტრალიტეტი.

საფრანგეთის ფლოტმა ყუმბარა დაუშინა კატაროს.

გერმანელები წამოვიდენ სუასონ-ანიზ-ლეშატოს მიმართულებით. გერმანელები შევიდენ კომპიენში.

როდესაც გერმანელების რუსების-მიერ აფეთქილ კრეისერს „მაგდებურგს“ სინჯავდენ, ყოველ ოფიცრის კაიუტაში იპოვეს სახაზინო მათრახები, რომელსაც ეტყობა ხმარობდენ სამხედრო გემებზე მუშაობის დროს.

რუსებმა ქ. ლიუბლინსა და ქ. ხოლმს შუა დაამარცხეს ავსტრიელები, რომელნიც იძულებულნი იყვნენ უკან დაეხიათ.

გერმანელებმა საფრანგეთიდან და ბელგიიდან დაიწყეს ჯარის გადმოყვანა აღმოსავლეთ პრუსიაში რუსებთან საბრძოლველად.

20 „ გენერალმა რუზსკიმ გალიციაში ქ. ლვოვთან გაიმარჯვა ავსტრიელებზე. 7 დღეს გრძელდებოდა ბრძოლა. რუსებს ერგო 44 ზარბაზანი, მრავალი თოფი და ბევრი ტყვიისმტყორცნელი.

საფრანგეთში ციხე ჟივე აიღეს გერმანელებმა.

შავგორელებმა გაიმარჯვეს ავსტრიელებზე ვუჩიდოლთან.

21 „ გენ. რუზსკიმ დილის 11 საათზე აიღო ქ. ლვოვი, გენ. ბრუსილოვის არმიამ-კი ქ. გალიჩი.

პარიზიდან საფრანგეთის მთავრობა დროებით გადავიდა ქ. ბორდოში. პრეზიდენტმა და მთავრობამ მიმართეს ხალხს მანიფესტით.

ინგლისელებმა დაიპყრეს გერმანელების კუნძული სამოა.

ალბანელების მბრეტმა (მთავარმა) სრულებით დასტოვა ალბანიის ქ. დურაცცო.

ოსმალეთმა დაკეტა დარდანელის სრუტე.

პოლონელმა ცნობილმა მწერალმა გენრიკ სენკევიჩმა მოწოდება დაბეჭდა საზღვარ-გარეთელ პოლონელებისადმი და ურჩია მხარი დაეჭირათ რუსებისთვის.

22 „ ავსტრიაში დაპყრობილ ადგილებისაგან უმთავრეს სარდლის განკარგულებით შესდგა საგენერალ გუბერნატორო, რომელიც ექვემდებარება სამხრეთ-დასავლეთის ფრონტის არმიების მთავარ-ხელმძღვანელს.

ქ. ალენშტეინი ხელ-ახლად დაიპყრეს გერმანელებმა.

გერმანელები უახლოვდებიან პარიზს.

კრასნოსტავის დასავლეთით რუსეთს დაჰნებდა 45 ავსტრიელი პოლკი: კომანდირი, 44 ოფიცერი და 1600 ჯარისკაცი.

გალიციაში ქ. სტრი დაიპყრეს რუსებმა.

23 „ რუსეთმა, საფრანგეთმა და ინგლისმა შეჰკრეს პირობა ცალ ცალკე ზავი არ ჩამოაგდონ გერმანიასთან. თუ ზავის შეკვრაზე მიდგა საქმე, პირობები ერთად უნდა შეიმუშაონ.

ქ. მალინთან ბელგიაში, ტერმონდის რაიონში, ბელგიელებმა წყლის საგუბარი ოფოები (შლიუზები) ჩამოუშვეს. წყლით აივსო არე-მარე. გერმანელებს დიდი ზარალი მიეცათ. მრავალიზარბაზანი და სამხედრო სურსათი გაუფუჭდათ.

გერმანელებმა საფრანგეთში დასტოვეს ადგილები კომპიენსანლისთან.

რუსებმა აიღეს გალიციაში გამაგრებული ადგილი მიკოლაევი.

24 „ გერმანელებმა დასტოვეს წინანდელი განზრახვა პარიზის აღებისა და მიიმართებიან სამხრეთ-აღმოსავლეთისაკენ.

დაიწყო გენერალური ბრძოლა ნაიტელ-დე-გოდუენ-მოსეზან-ვიტრილეი-ფრანსუას მიმართულებაზე ვერდენამდის. გერმანელები ამ ბრძოლამდის იყვნენ სტენე-ლაფერ-ტეგემამდის. ბრძოლის შემდეგ იძულებული გახდენ უკან დაეხიათ. მოკავშირეებმა — ინგლისელებმა და ფრანგებმა-მოუარეს გერმანიის არმიის მარცხენა ფრთას.

25 „ გენ. ჟოფრმა შემოუარა გერმანელ ჯარების ლარს. გერმანელებმა მსწრაფლ გაანთავისუფლეს ქ. ლილლი. სულ უკან იხევენ. მონმირალ-ფერშამპენუაზთან გერმანელებმა დიდი ბრძოლა წააგეს.

26 „ გერმანელმა წყლის ქვეშ მავალმა ნავმა დაღუპა ინგლისის სადარაჯო გემი „პასფაინდერი“ ნიუკასტლთან. გადაარჩინეს მხოლოდ კაპიტანი და 50 კაცი ეკიპაჟიდან (მეზღვაურნი).

27 „ გერმანელებმა საფრანგეთში უკან დახევის დროს დიდი ზარალი ნახეს.

გალიციაში მფრინავმა შტაბს-კაპიტანმა ნესტეროვმა მოსპო საფრენი მანქანა მტრისა, მაგრამ თვითონაც დაიღუპა.

იაპონია შეუერთდა ინგლისის, საფრანგეთის და რუსეთის ხელშეკრულობას ზავის შესახებ; ასე რომ იაპონია ცალკე არ ჩამოაგდებს ზავს გერმანიასთან.

ციხე მობეჟი აიღეს გერმანელებმა.

28 „ საფრანგეთში მოკავშირეებმა გერმანელები გარეკეს მდინარე მარნას იქით.

რუსებმა წაართვეს ავსტრიელებს ქ. ტომაშოვი და გამაგრებული პოზიცია ოპოლიე-ტუროზინი.

სერბიელებმა აიღეს ქ. ზემლინი, ბელგრადის პირდაპირ ავსტრიაში მდებარე ქალაქი.

29 „ რადგანაც გერმანელებმა შემოუარეს გენ. რენენკამფის მარცხენა ფრთას, ამიტომ რუსებმა უკან დაიხიეს აღმოსავლეთ პრუსიაში.

ინგლისელებმა დაიჭირეს ქალაქი ჰერბერტსჰეე კუნძულ „ახალ პომერანიაზე“, რომელიც „ბისმარკის“ არხიპელაგში ყველაზე დიდ კუნძულად ითვლება.

30 „ ფრანგებმა გაიმარჯვეს გერმანელებზე, რომელთაც გაანთავისუფლეს არრასი, ამიენი, ნევინი, ბრაბანტი, ლერუა. 7 დღე გრძელდებოდა ბრძოლა. ფრანგებმა დაიჭირეს ქ. ლიუნევილი.

31 „ ქ. ვალონაში (ალბანია) იტალიამ ჯარი გადასხა.

შავგორელებმა გაიმარჯვეს ფოჩთან მდინარე დრინის მარცხენა ნაპირზე.

რუსებმა დაიპყრეს ბუკოვინის მთავარი ქალაქი ჩერნოვიცი.

ფრანგები გადავიდენ მდინარე ენზე.

1 სექტ. გენ. რენენკამფმა თავის ჯარით აღმოსავლეთ პრუსიაში დაიწია იმ ადგილებამდის, საიდანაც პირველად დაიძრა.

ოსმალეთმა გააუქმა კაპიტულაციები, ე. ი. ის პირობები, რომელნიც ევროპის სახელმწიფოების კონსულებს ანიჭებდენ ფართო უფლებებს და ევროპიელების იურიდიულ მდგომარეობას ოსმალეთში არკვევდენ.

2 „ იაპონელებმა დაიპყრეს ძინდაო.

სერბიელებმა დაიპყრეს ვიშეგრადი.

დარდანელის სრუტე ოსმალეთმა გაანთავისუფლა გემების სავლელად.

ქ. ზემლინი სტრატეგიულის მიზნით დასტოვეს სერბიელებმა.

3 „ შავგორელებმა დაიპყრეს ფოჩასა და ვიშეგრადს შუა გორაჟდე.

იაპონელებმა დაიჭ[illegible] ჩეოუ და ნიმო [illegible]ლოს.

[illegible] მოწოდება [illegible] გრეთის ხალხთა მიმართ [illegible] წოდებაში ნათქვამია. რუ[illegible] სურს აღადგინოს [illegible] სამართლიანობა და მიან[illegible] ავსტრიის ხალხებს თავი[illegible]ლება და სახალხო მისწ[illegible]ბათა განხორციელება. [illegible] წოდება ცხრა ენაზეა [illegible]დილი.

4 „ აღმოსავლეთ პრუსიაში [illegible] რენენკამფმა შეაჩერა გ[illegible]ნელების წინსვლა.

5 „ შავგორელები სერბი[illegible] შეუერთდნენ მდ. დრინ[illegible] გამარჯვებულნი ბოსნიაშ[illegible]ვიდენ.

6 „ რუსებმა გალიციაში [illegible]ვის და სიმბორის სიმაგ[illegible] აიღეს.

7 „ გერმანელებმა ქ. რ[illegible] ცნობილ ტაძარს ყუმ[illegible] დაუშინეს.

9 „ რუსებმა აიღეს ქ. [illegible]სლავი. დაიპყრეს მდ. [illegible] ნაპირები.

ინგლისის კრეისერები [illegible]კირ ხოგა და კრესსი და[illegible] ჩრდილოეთ ზღვაში გერმ[illegible] წყალქვეშ მავალმა ნავებ[illegible]

10 „ გერმანელებმა ლორენ[illegible] ნთავისუფლეს პომერი და[illegible] რაკური.

ოსმალეთის საზღვარზე [illegible] თებთან დაიწყო შეტაკება [illegible] რენჯიფს, ახლოს, თამირ-[illegible] გო დაეცა რუსეთის მომხრე[illegible]კომ.

11 „ სექტ. ავსტრიის ფრონტზე [illegible] სებმა აიღეს სიმაგრეები [illegible] ფულსტინი, რადიმნო [illegible] გური ხიროვი, სოფელი [illegible]

საფრანგეთში ფრანგების [illegible] ცხენა ფრთამ დაიჭირა მდ. [illegible] მზე პერრონი.

12 „ ლომჟის გუბერნიის და [illegible] მანიის საზღვარზე მდ[illegible] ფოსტა-ტელეგრაფის სად[illegible] შჩუჩინას და დამოჟნა ვ[illegible] ტას რაიონში რუსებსა დ[illegible] მანელებს მოუხდათ შეტ[illegible] რომელიც რუსების სასარ[illegible]ლოდ გათავდა.

ევროპის ომი

„თემის“ დეპეშები (პეტროგრადის სააგენტოსაგან).

13 სექტემბერს, საღამოს მიღებული.

რ უ ს ე თ ი.

პეტროგრადი. ოფიციალურად, 13 სექტ. უმთავრეს სარდლის შტაბისაგან: სოპოცკინის და დრუსკენიკის რაიონში 12 სექტემბერს დაიწყო ბრძოლა გერმანიის ჯარებთან.

ავსტრიის არმია დასავლეთისაკენ მიიმართება.

ჩვენმა ჯარებმა ფართოდ ისარგ[illegible] რკინის გზებით კრაკოვისაკენ, უკუ[illegible] ორი გონვედის პოლკი და დაი[illegible] ტურკა.

ოდესსა, 12 სექტ. მიუხედავად იმ[illegible] რომ რამდენჯერმე გამოცხადებული [illegible] აღკრძალვა სებასტოპოლ-ოჩაკოვ-ქე[illegible] რაიონში ნაოსნობა, სადაც ნაღმ[illegible] ზღუდეებია გამართული, ზოგიერთი [illegible]

ბრძოლის ველზე

(ე ს კ ი ზ ი).

I

ღამეა ბნელი, საზარელი. შავადაა დაბურული ცისა კამარა. ქშუის ქარი. ღელავს, ბობოქრობს ბალტიის მოუსვენარი ზღვა... გრიალებს ზარბაზანი და ზუზუნებს მოხეტიალე ტყვია. დაძრწის შიში, სუფევს შიმშილი, ხარხარებს სიკვდილი... ღმუიან ნადირნი; მიჰქუხს აღქაფებული მდინარე პრეგელი და მეომართა გვამებს სთავაზობს ზღვის ვეშაპ ონავარეშს შორით ბანს აძლევს გიჟმაჟი ნემანი. გამანადგურებელი ცეცხლი გუზგუზებს; ნადგურდება სოფელი, იქცევა მობიბინე ყანები, იწვის სოლდაუ. ალენშტეინის ნანგრევად ქცეული ეკლესია დაღვრემილი გამოიყურება. მაზურიის ჭაობებში გესლიანად ყიყინებენ ბაყაყები. ჩაფიქრებულან პაპროდკენის მთები. სტირის დედა დაკარგულ შვილსა, ჰგლოვობს მიჯნური სიყვარულის მესაიდუმლე სატრფოს განწირულს და დაეძებს თმებ-გაწეწილი ტიალ მინდორზე სისხლისა ტბებში. ჰკივის საზარლად დაბურულ ტყეში ჭოტი ვერანი; ამაოდ სჭიხვინებს უპატრონო ბედაური კოხტა მერანი: გულ-განგმირული მხედარი მისი ვეღარ გადუსვამს ფაფარზე ხელსა, და ვეღარ დასცემს შიშის ზარსა მოსისხლე მტერსა. ზანზარებს დედა-მიწა...

II

ერთი უსაშინელესი ბრძოლა გათავდა გამარჯვებულმა რუსეთის ჯარმა გერმანელები განდევნა კენიგსბერგისაკენ და დაიბანაკა ლევანტინის ტბასთან...

მოწინავე რაზმი, ოსტეროდეს მიახლოვდა და კარავი გაშალა. მტრისგან შეუმჩნეველ მყუდრო ადგილას პატარს კოცონი აანთეს მოდარაჯეებმა და გარს შემოუსხდნენ... ბრძოლით დაქანცულ მეომრებს სთვლემდათ საძილეთ, მაგრამ ფხიზლობდნენ, რომ მოულოდნელად მტერი არ დასხმოდა: ლაზღანდარაობდნენ, იცინოდნენ, სძრახავდნენ ზოგიერთ მშიშარა მეომრებს და მეტადრე დამარცხებულებს... ზოგი-კი თამბაქოს სწევდა, გახარებული სამშობლოსაკენ იყურებოდა ქებას ასხავდა და მღეროდა:

„როდინა ტი მაია,
ველიკაია როსსია!“
(ჩემო სამშობლო,
დიდო რუსეთო!)

ცამ ჟინჟვლა დაიწყო, თითქო სტიროდა...

III

— ჰაუ ტიალო, წუთი-სოფელო დაუნდობელო! ბუნებავ კაცთა უმაძღართა როს გეღირსება სამუდამოდ მოგელოს ბოლო? სად, სადაური ჰლევს სულს, უღვთოდ დანთხეულს ქრისუფალთა დაუტირებლად! თვით ცივი სამარეც-კი სანატრელია ამა უბედურთათვის... იმ თვალებს, რომელსაც — ომში გამგზავრების წინ — დედა ჰლოცავდა და უკოცნიდა, ეხლა ყორანნი, სვავნი მყივარნი მას უკორტნიან, და მგელთა ხროვა უვლის დავლურს სასამარადისო გულის ამაზრზენს... ვაი ტანჯულო ადამიანო!.. ის სწავლულნიც კი რომელნიც ადამიანთა განკაცებაზე, კეთილშობილურ გრძნობებზე ზრუნავენ და არა ჰსურთ იღვაროს ძმათა სისხლი თვით აქ იბრძვიან ერთმანეთის წინააღმდეგ. რას ვერჩით ურთ-ერთს? ნუ თუ არ გვყოფნის მსოფლიოს გადაჭიმული კალთა? რადა ვცდილობთ ვიცინოთ სხვის ტირილზე? სადღაა იდეა საერთაშორისო მეგობრობის? სადა ხარ ამ დროს ზეშთაგონებავ?.. მაგრამა ჰოი ბუნებავ! შენა ხარ მიზეზი ყოველივესი: შენ გვასწავებ შენის დაუდგრომლობით ბრძოლას... რას ხვნეში, რა გაბოროტებს? რად გვიკარნახებ შენსა მიმბაძველობას?... გზა-ჯვარედინზე არის დამდგარი კაცობრიობა და ვინ უწყის ვაიკვლევს ოდესმე მაინც სწორსა ბილიკს აღთქმის ქვეყნისკენ? ასე ფიქრობდა ახლად დაპყრობილ აღმოსავლეთ პრუსიაში მომქმედ რუსის ჯარის ერთი ახალ გაზრდა ქართველი სამხედრო ექიმი, რომელსაც ხელში პატარა სანათური ეჭირა და მის მბჟუტავ შუქზე ძლივს არჩევდა გზას, საკაცეებით გამზადებული მოწყალების და-ძმანი უკან მისდევდნენ და დაჭრილთ აგროვებდნენ.

გული მისი სევდით მოცული იტანჯებოდა; ნაღვლით აღსავსე თვალებით გაჰყურებდა კაეშნიან ღამეს და ცრემლნი ობოლნი უსველებდნენ ქუთუთოებს, როს ჰხედავდა თვალ-უწვდენ არე-მარეს ახალგაზრდათა სიცოცხლით მოკენჭილს, რომელთავანთაც, ვინ იცის რამდენს განუქრა იმედით სავსე მომავალი ცხოვრება და რამდენს მოელის ოჯახობა ბრძოლის ველიდან სალ-სალამათს... რამდენის შვილი ობლად, ეულად იხეტიალებს სოფლისა ბოლოს, და ქალაქის ბნელსა ქუჩებში?!

IV

— ჰელფენ ზი... მაინე მუტტერ... ვასსერ. (მიშველეთ... დედაჩემო, წყალი..) კვნესის მომაკვდავი გერმანელი ლანდვერი და გაცრეცილ ტუჩებს მაგრა ჰკუმავს.

— პროკლიატიე პრუსსაკი!.. (წყეული პრუსიელები!)

იწყევლება ამ ხმის გაგონებაზე დაჭრილი ყაზახი და სიმწარისაგან ფრჩხილებით მიწასა ხოკავს.

ექიმი მივიდა დაჭრილებთან, ჭრილობები წინასწარ შეუხვია მხლებელთა შემწეობით და გაგზავნა მახლობელ საველე საავადმყოფოში, ვინ ფეხით და ვინ კიდევ — ძალზე დასახიჩრებულნი — საკაცეებით. დარჩა მარტო ექიმი უცნობ მინდორში მხლებელთა მოლოდინში და განაგრძო ძებნა მიუახლოვდა ერთ რკინის გზის დაქცეულ სადარაჯო სახლს, საიდანაც, — თითქოს ლოცულობს და ავედრებს თავის ქვეყანასო — მოესმა ხმა ქართულ ენაზე ნანგრევებ ქვეშიდან. სისხლი გაუშრა და მოუთმენლობა დაეტყო მშობლიურ ენის გაგონებაზე უცხოეთში. ყური დაუგდო.

— საყვარელო სამშობლო! სამშობლო!.. სადაურს სად მეფხვრება დღენი სიცოცხლის?.. მშვიდობით სამხრეთის მოკიაფე ვარსკვლავო, ედემის მგზავსო საქართველო... ოჰ! ნეტავ კიდევ მღირსებიყოს შენი ნახვა, ორბთა სავანევ, მთანო მაღალნო კავკასიისა მშვიდობით საყვარელო ცოლ-შვილო; ჩემო ლელო... ვეღარ გიხილავს შენი გოგი...

ექიმი გაფთრებული ჩახტა ნანგრევებში გადმოაგორა ლოდები, რომელიც ნახევრად ჰფარავდა ჯარის-კაცსა და წამოაყენა ოდნავ, გაშინჯა: ორივე ხელი მოგლეჯილი ჰქონდა ტყვიისმტყორცნელისაგან. დაჭრილი სისხლისაგან იცლებოდა და ნაბავდა თვალებს. ექიმი ეცადა შესდგომოდა მხრებში და წაეყვანა ბანაკისაკენ, მაგრამ გოგის სიცოცხლის წუთები უკვე მილეულიყვნენ და ექიმმა ნაღვლიანად გაიქნია თავი. გული ეჩხოდა, არ უნდოდა დაეტოვებინა ნანგრევებში და ამოიყვანა ზევით, რომ დაუსაფლავებელი მაინც არ დარჩენოდა.

გადაიწვინა მკლავზე და მზრუნველობით ათვალიერებდა. გული უკვდებოდა უნდოდა გამოეკითხნა რამე და ენა-კი არ ემორჩილებოდა.

— მიშველეთ... — წაილუღლუღა გოგიმ

— ვინა ხარ, მეგობარო? სადაური? — შეეკითხა ძლივს ექიმი ქართულ ენაზე და შუქი დაანათა სახეზე, თითქოს სურს ამოიკითხოს მის სახეზედ ყოველივე პასუხიო. გოგიმ ქართულ ენის გაგონებაზე თვალები გაახილა და სიხარულის ღიმი აუთამაშდა სისხლით მოსვრილ სახეზე.

— ჰა!... რაა?... — ეკითხებოდა ექიმს, თითქოს არ სჯეროდა გაგონილი და კვლავ ჰსურდა მოესმინა მისთვის საყვარელი ჰანგი მშობლიურ ენისა.

— რომელ რაზმიდანა ხარ?... — შეეკითხა კვლავ ექიმი გახარებული, რომ შეიძლება დაბარება რამისა სურს თავის ოჯახობასთანა და ბედნიერად იგრძნობდა თავს დავალება მაინც რომ შეესრულებინა.

— მე?... ვოლინის... ოჰ... მიშველეთ...

— ნუ გეშინიან, მეგობარო! ნუ... — და ამ სიტყვებთან ერთად შეჩერდა ექიმი, რადგანაც სიმწარის ოფლმა აულაპლაპა შუბლი. თავისავე სიტყვებისა შერცხვა... მაგრამ რა ექნა. როგორც ექიმმა, ანუგეშა მომაკვდავი. — ქართველი ხარ?

— ქართველი... შენა?...

— მეც ქართველი ვარ, ექიმი.

— მიშველე ექიმო, მიიშ...ელ...ე — ეხვეწებოდა გოგი. —

მადლობა უფალს, რომ მშობელი ქვეყნის ადამიანი მაინც დამიხუჭავს თვალებს. ბევრი ამასაც მოკლებულია... — ამბობდა ნაწყვეტ-ნაწყვეტად.

— ხომ არაფერს დამაბარებ სახლში? ჰა?...

— ჰო... იქ... ქარ...თლ...შ...ი სოფ...ელ...ში ჩემი ლელა... ლე...ლო... აი, უბ...ეში დრ...ო...შა. ჯარ...ის [illegible]რო...სს წა...უღ... ე წააა...უ[illegible] ოოჰ... ოჰ!... — და ამ დაუმთავრე[illegible] სიტყვებთან ერთად ერთი ძალზე [illegible] ჟოლა და აღსრულდა კიდეც. დად[illegible] ბაგენი მძრთოლვარენი...

ექიმმა დაასვენა ძირს და ქუდი [illegible] ხადა ნიშნად პატივის-ცემისა მიცვ[illegible]ბულისადმი და ცოტა არ იყოს, — [illegible] გორც გამოუცდელს ომებში და მის[illegible] ზარელ სურათებში — შიშის ჟრუანტე[illegible] დაუარა ტანში. ირგვლივ მიმოიხედა [illegible] ძრწუნებულმა და კინაღამ საშველად [illegible] იხმო რკინის გზის ლიანდაგთან მდგ[illegible] დარაჯი, მაგრამ შერცხვა და თავს [illegible] სუსტე უსაყვედურა. მოიკრიბა ძალა [illegible] ის იყო აპირობდა წასვლას, რომ მ[illegible] გონდა მიცვალებულ გოგის სიტყვ[illegible] დროშის შესახებ. დაიჩოქა, გაუხსნა [illegible] და მის გაკვირვებას საზღვარი არა ჰქ[illegible] და, როდესაც ხელში გერმანელთა ა[illegible]მი დაინახა. თუ საიდან ჩაუვარდა [illegible] ალამი, საიდუმლოდ თან გაჰყვა გოგი[illegible] ექიმი წამოხტა გახარებული და გა[illegible] ჯარის უფროსისაკენ, რომ გარდაეცა [illegible] ეხარებინა თავის თანამემამულისაგან [illegible] შოვნი მტრის ალამი. და სწორედ [illegible] დროს, როდესაც მიუახლოვდა ბანაკს[illegible] ჰაერში გუგუნით გაისრიალა მტრ[illegible] მფრინავმა ხომალდმა, ელექტრონით [illegible] ანათა არე და რამდენიმე ყუმბარა ჩამო[illegible] გდო, რომლის ნამტვრევმაც იმსხვერპლ[illegible] ექიმი და ალამიც დაიცხრილა... შეს[illegible] ნებული ჯარი ამოძრავდა, დაჰკრეს ბ[illegible] და ნაღარას, გაისმა ბრძანება მტერზე[illegible] იერიშის მიტანისა.

V

რიჟრაჟი მოახლოვდა. სერზე მჯდომ[illegible] ძერამ კამარა შეჰკრა ახალ მსხვერპლებზე[illegible]

ს. ერთაწმინდელი

ვები მაინც შედიან ამ რაიონში. ამიტომ საზღვაო ძალთა კომანდირი, აცხადებს რომ მან უბრძანა სამხედრო გემებს და ციხეებს, გააფრთხილონ შესავლელად გამზადებული გემები ერთი გასროლით, და თუ არ გაჩერდებიან ხშირი სროლა დაუწყონ.

ვლადიმერი. 13 სექტ. ქვემო-ნოვგოროდში გაატარეს უნიატების მიტროპოლიტი შეპტიცკი, ტყვედ წაყვანილი.

გ ე რ მ ა ნ ი ა.

პეტროგრადი. „ტაიმსს" დეპეშით ატყობინებენ ოსტენდედან, რომ 13 სექტემბერს პრინცები ფრიდრიხ-ვილჰელმი, ადალბერტი პრუსიელი და კარლი ვიურტემბერგელი გარდაიცვალენ ბრიუსელის ჰოსპიტალში ჭრილობებისაგან.

ს ა ფ რ ა ნ გ ე თ ი.

რეიმსი, 12 სექტ. გერმანელებმა ხელახლა დაუშინეს ყუმბარები ტაძარს.

პარიზი. 12 სექტ. **ოფიციალური ცნობა.** მარცხენა ფრთაზე საერთო გამწვავებული ბრძოლაა ფრანგების ჯარებისა, რომელნიც მოქმედებენ მდ. სომსა და უაზს შუა მტრის კორპუსების წინააღმდეგ, რომელნიც შეაგროვეს ტერნიეს და სენკანტენის რაიონში, და მოსწიეს ნაწილი მტრის ცენტრიდან, ნაწილიც ლორენიდან და ვოგეზებიდან ეს ჯარები რკინის გზით მოიყვანეს ლიიეზე და ვალანსიენზე.

მდ. ენიდან ჩრდილოეთით ბერრი-ობაკამდის მნიშვნელოვანი ცვლილება არა მომხდა-რა

ცენტრში ფრანგებმა წაიწიეს აღმოსავლეთისაკენ რეიმსიდან ბერრიუ-მორანვილიეს მიმართულებით.

აღმოსავლეთით არგონამდის ცვლილება არ არის, აღმოსავლეთით არგონიდან მტერმა ვერ გაიყვანა თავისი ჯარები ვარენამდის.

მდ. მაასის მარჯვენა ნაპირზე მტერიგამაგრდა პრომონტუარ-გატონშატელის რაიონში, მან წაიწია სანნიელის მიმართულებით და სროლა დაუწყო ბაროშს.

ვერდენიდან სამხრეთით ფრანგები ბატონობენ მაასის მარჯვენა მხარეზე. ფრანგები გამოვიდენ ტულიდან და წაიწიეს ბომონის რაიონამდის.

მარჯვენა ფრთაზე ფრანგებმა მოიგერეს მცირე შეტევა მტრისა ნომერისთან, აღმოსავლეთით ლიუნევილიდან.

მტერმა რამდენჯერმე სცადა წინწამოწევა ვეკუზ-ბლეტტის მიმართულებით.

ოფიციალურად აცნობებენ 12 სექტემბერს საღამოს 11 საათზე: მარცხენა ფრთაზე ნუაიონიდან ჩრდილოეთ-დასავლეთით ჩვენი მოწინავერაზმები შეეტაკენ მტრის ჯარებს, რომელნიც რიცხვით სჭარბობდენ, ამიტომ იძულებული გახდენ დილით ცოტა დაეხიათ. შემდეგ, როცა მოუვიდათ საშველი ძალა, ჩვენმა ჯარებმა განაახლეს ენერგიით წინსვლა ამ რაიონში. ბრძოლა იღებს განსაკუთრებულს და გამწვავებულს ხასიათს.

ცენტრში არავითარი ცვლილება არ არის.

მარჯვენა ფრთაზე ნანსიდან და ტულიდან წამოწეული ჩვენი ჯარები მიაწვნენ მტერს, რომელმაც ვერ გაუძლო და დაიწია ვევრის სამხრეთის ნაწილში.

მაასის მარჯვენა ნაპირზე ბრძოლა გრძელდება. აქ გერმანელთა ძალებმა თუმცა მივიდენ სენმიელამდის, მაგრამ ვერ მოახერხეს გადასვლა მაასისა.

14 სექტემბერს დილით მიღებული.

ი ტ ა ლ ი ა.

რომი. 13 სექტ. „მესაჯეროს" დეპეშით ატყობინებენ ბარიდან, რომ ფრანგ-ინგლისელების გემები ესვრიან კატაროს ნავთსადგურს და ნაპირის სიმაგრეებს. დიდი ციხე პელაგოზა დანგრეულია.

ს ა ფ რ ა ნ გ ე თ ი.

პარიზი. 13 სექტ. ოფიციალური ცნობა:

მარცხენა ფრთაზე ისევ გამწვავებული ბრძოლაა. უაზსა და სუასსონს შუა ფრანგებმა წაიწიეს, მტერი თავს არ დასხნის. სუასონსა და რეიმს შუა მნიშვნელოვანი ცვლილება არა მომხდარა-რა.

ვევრში მტერი გადავიდა მაასზე სენმიელის რაიონში, მაგრამ მის უმთავრესი ნაწილი ფრანგებმა უკუ აქციეს მდინარისაკენ. ვევრის სამხრეთით ფრანგები ისევ წინ მიიწევენ.

გერმანელების მე-14-ე კორპუსმა დაიხია. მან ბევრი დაჰკარგა.

მარჯვენა ფრთაზე ლორენში და ვოგეზში გერმანელთა ჯარების რიცხვი შემცირდა. ფრანგების რეზერვებმა უკუ აქციეს გერმანელების ჯარის ცალკე ნაწილები, რომელთაც ზოგიერთ ადგილებში ფრანგების ავანპოსტებს უკან დაახევინეს.

გერმანელებმა ტრიოკურში გაცარცვეს ლუსიენ პუანკარეს სახლი, ნიუბეკურში კი პრეზიდენტ რაიმონდ პუანკარეს მშობლების ბინა. 12 სექტემბერს გერმანელებმა სროლით აუტეხეს პუანკარეს სოფელს და მის ქონებას.

ს პ ა რ ს ე თ ი.

ურმია, 13 სექტ. სპარსელების ადგილობრივმა მთავრობამ და ვაჭრებმა მიულოცეს რუსის კონსულს გამარჯვება რუსის ჯარისა და სთხოვეს აცნობოს რუსეთის მთავრობას, რომ მზად არიან მსხვერპლი შესწირონ.

ს ა ბ ე რ ძ ნ ე თ ი.

სალონიკი, 13 სექტ. ალბანელი ყაჩაღები დაეცენ სერბიელებს და ემუქრებოდენ გოსტივარს. მთავრობამ ძლიერი რაზმები გაგზავნა მათთან საბრძოლველად.

გრძელდება შეიარაღება. კუნძულ არხიპელაგიდან მოდიან ახლად ჯარში გაყვანილები.

რ უ ს ე თ ი.

პეტროგრადი, 13 სექტ. იაპონიის წითელი ჯვარი ჰგზავნის თავის რაზმს რუსეთში ომის ასპარეზზე. რუსეთის სამხედრო უწყება თანაგრძნობით შეხვდა ამ ამბავს. პრესაში მოყვანილი ცნობა, ვითომ სინოდში სწრაფი მუშაობაა გალიციაში საეკლესიო საქმის მოწყობის შესახებ, რომ იქ მიდის კიევის მიტროპოლიტი და წესდება ორი საეპისკოპოსო კათედრა,—სწორე არ არის. სინოდმა მხოლოდ დაავალა ვოლინის არქიეპისკოპოს ევლოგის, რომლის ეპარქია გალიციის მეზობლად არის, იქონიოს მზრუნველობა გალიციაში მყოფ მართლმადიდებლებზე სულის მოთხოვნილების დაკმაყოფილების საქმეში.

წერილები თანამედროვე ამბებზე.

პეტრე კროპოტკინისა.

გამოჩენილი ემიგრანტი და მწერალი **პეტრე კროპოტკინი** ამ ჟამად იმყოფება ინგლისში, სახელდობრ ბრაიტონში. მისი წერილი დასტამბულია „რუსკია ვედომოსტის" 7 სექტემბრის ნომერში. მოგვყავს სრულად როგორც უეჭველად მიუდგომელი და ყურადღების ღირსი მსჯელობა.

I

ძვირფასო ჩემო მეგობარო!

თქვენ გსურთ შეიტყოთ ჩემი აზრი დღევანდელ ამბების შესახებ. აი იგი პატარა და ცხადი.

ახლანდელ პირობებში ყველამ, ვინც კი გრძნობს [illegible] რისამე გასაკეთებლად და ვისთვისაც ძვირფასია ის, რაც საუკეთესოა ევროპიულ ცივილიზაციაში და ის, რისთვისაც იბრძოდა ინტერნაციონალი, უნდა აკეთოს მხოლოდ ერთი,— უშველოს ევროპას შემუსროს უძვირფასეს აღთქმის მტერი: გერმანიის მილიტარიზმი და გერმანიისავე იმპერიალიზმი.

ამ მტერს შეებრძოლენ ჯერ კიდევ 1871 წელს, საფრანგეთ-პრუსიის ომის შემდეგ, ლიბკნეხტი და ბებელი, როდესაც პროტესტი განაცხადეს ელზას-ლოტარინგიის [?] ყაჩაღურ შემოერთების გამო, განზრახ ამ ქვეყნების მკვიდრთა სურვილის **წინააღმდეგ**. ისინი ამ ყაჩაღობაში ხედავდენ ახალ აუცილებელ ომების წყაროს და ამასთანავე ცივილიზაციის და პროგრესის შეჩერებას.

ამ მტერსვე ინტერნაციონალის უკიდურეს ბანაკში ებრძოდა ბაკუნინი, რომელიც ცდილობდა სამხრეთ საფრანგეთში გაეჩაღებინა განმათავისუფლებელი მოძრაობა და როდესაც ეს ვერ მოახერხა, ის შეეცადა აემოქმედებინა ევროპის საზოგადოებრივი აზრი თავის ზეშთაგონებულ წერილებით—„ლეტრ ა ენ ფრანსე" (წერილები ერთ ფრანგისადმი) და აგრეთვე ამ წერილებით, რომელთაც უწოდებდა თავის ანდერძს.

საფრანგეთის დასაცავად, როგორც კი დაემხო ნაპოლეონ III და გამოცხადდა რესპუბლიკა, აღსდგა მოხუცი გარიბალდი თავის ვოლონტერებით (მოხალისეებით). დეპეშამ „ლა სენტ შემიზ რუჟ ა დებარკე ა მარსელ" (წმინდა [illegible] პერანგი მოვიდა მარსელში)—ამცნო ევროპას ამბავი კაპრერის ლომის წამოსვლის შესახებ საფრანგეთის დასაცავად გერმანელების თავდასხმის წინააღმდეგ.

გარდა ამისა, არა მარტო უკიდურეს პარტიებში, არამედ მთელი ევროპის ბურჟუაზიაშიაც ყველა, ვინც კი ეკუთვნოდა მოწინავე წრეებს, პროტესტს აცხადებდა მაშინ საფრანგეთის განადგურებისა, მისგან ორი ოლქის ჩამოჭრისა და 5 მილიარდ ფრანკის იმ დროში უთქმელ კონტრიბუციის მოთხოვნის გამო.

ჯერ კიდევ მაშინ ევროპის საუკეთესო ხალხს ესმოდა, რომ გერმანიის სამხედრო გამარჯვება და ევროპის ცენტრში მძლავრ გერმანიის იმპერიის შექმნა ნიშნავდა მრავალხნობით შეჩერებას იმ ცივილიზაციისას, რომლის მქონებელი იყო საფრანგეთი, ნიშნავდა აგრეთვე თვით გერმანიის მიერ უარყოფას იმ იდეალებისას, რომელნიც ასულდგმულებდენ იმ დრომდე მის საუკეთესო წარმომადგენლებს. ყველანი ჰგრძნობდენ, რომ პრუსიის ამხედრებულ იუნკრობის გამარჯვება აუცილებლად მიიყვანს მილიტარიზმის და მუშტის უფლების გამარჯვებამდე მთელ ევროპაში,—კულტურის საერთო ძირს დაწევამდე.

დარდანელის სრუტე. ციხე და ფორტები, სადაც ახლა მბრძანებლობენ გერმანელები.

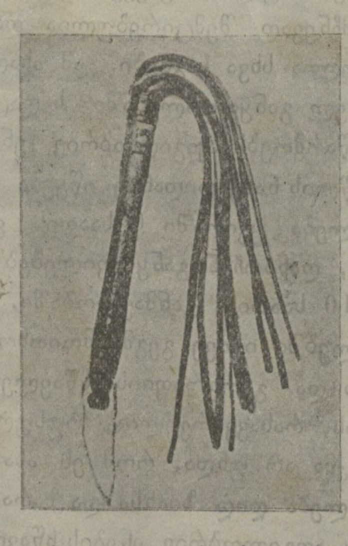

მათრახი, რომელსაც ხმარობენ გერმანელები მეზღვაურების წვრთვნის დროს, ერთი მათრახი იპოვეს რუსების-მიერ აფეთქილ კრეისერ „მაგდებურგზე". მათრახს აქვს გერმანიის სახელმწიფო ნიშანი

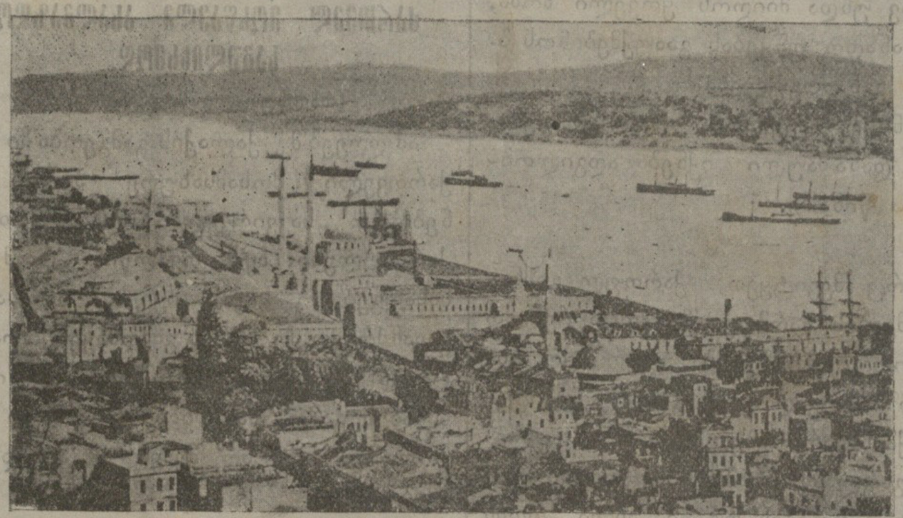

სტამბოლი—ბოსფორი.

ო ს მ ა ლ ე თ ი ს მ ი ნ ი ს ტ რ ე ბ ი.

ე ნ ვ ე რ - ფ ა შ ა,
სამხედრო მინისტრი ომის მომხრე.

ჯ ე მ ა ლ - ფ ა შ ა
საზღვაო მინისტრი ომის წინააღმდეგი.

საფრანგეთის სოციალისტ-მინისტრები,

რომელთაც იკისრეს მინისტრობა რადგანაც სამშობლოს განსაცდელი მოელოდა.

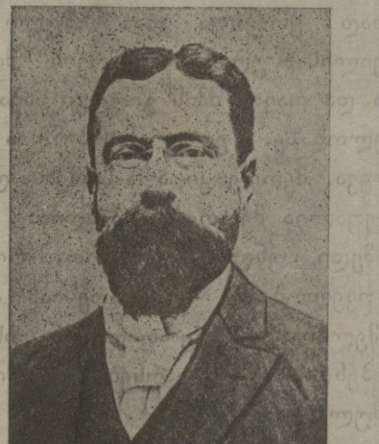

მარსელ სამბა.

ჟიულ გედი.

ჩვენ დროშიაც უკანასკნელ წუთამდე იპრძოდენ მშვიდობიანი იარაღით ყველა წინააღმდეგი მილიტარიზმისა: ზოგი პროტესტს აცხადებდა საზოგადოდ ომის წინააღმდეგ, ზოგიც იმუქრებოდა საერთო გაფიცვით.

მაგრამ, რაკი სამხედრო სახელმწიფოს უძველეს საფუძვლის ძალამ სძლია ყველას, რაკი ის, რომელმაც გერმანელ ჯარის გაგზავნის დროს ჩინეთში ბოქსერების წინააღმდეგ, შესძლო თავისათვის ეწოდებინა ატილა („ტაიმსმა" მოიგონა ამ დღეებში ეს სიტყვა), გახდა ბელადი და გერმანიის გამომხატველი; რაკი ამ მავნე ძალამ სძლია ყველას და თავის გამხეცებული ჯარი მიუსია დასავლეთ ევროპას ჩვენი ვალია—წინააღვუდგეთ ამ ძალას ყოველივე საშუალებით, რაც კი ჩვენ ხელთ არის.

(შემდეგი იქნება).

პეტრე კროპოტკინი.

ევროპის ომი და ინდოეთის ჯარები.

—:—

ინგლისი დიდ სამსახურს და მეგობრობას უწევს საფრანგეთს. მან უკვე გადმოსხა საკმაო დიდი ჯარი საფრანგეთის და ბელგიის ნაპირებზე, რომელთაც უკვე გამოიჩინეს თავის სიმამაცე. ახლა როგორც გაზეთები გვაუწყებენ, იგივე საკვირველი ქვეყანა ამ მოკლე ხანში გადასხამს მარსელში ფრანგების მისაშველებლად თავის ინდოეთის ჯარებს. ამ ჯარებს, როგორც გვატყობინებენ იგივე გაზეთები, გაუვლიათ კიდეც სუეცის არხი და ახლა ხმელთა შუა ზღვით მიიმართებიან საფრანგეთისაკენ.

ინტერესს არ უნდა იყვეს მოკლებული ქართველ მკითხველისათვის საკითხი, თუ რას წარმოადგენენ ეს ინდოეთის ჯარები. ბრიტანიის ინდოეთში იმყოფებიან: როგორც ევროპიელი ისე ადგილობრივი ინდოელი რეგულერული ჯარები.

ევროპიელი ჯარები—ეს ინგლისელი პოლკებია, რომელთაც ჰგზავნის ინგლისი ინდოეთში სხვა და სხვა ვადით.

ადგილობრივი ინდოელი ჯარები კი სდგებიან ინდოეთის სხვა და სხვა ეროვნების მოხალისეთაგან.

ომიანობის დროს ამათ ემატებათ კიდევ: 1) მოხალისეთა ჯარები, რომელნიც შესდგებიან როგორც ევროპიელებისა, ისე სხვა ტომელებისაგან; 2) დამხმარე რაზმები ვასალ-თავადებისა, რომელნიც გამოდიან განსაკუთრებულ ხელშეკრულებათა ძალით; 3) საზღვრის ადგილობრივი მილიციები, რომელნიც სდგებიან მთიელებისაგან.

ინდოეთის მთავრებს (მფლობელი თავადები) შეუძლიანთ იყოლიონ საკუთარი ჯარები, რომელთაც ზედამხედველობენ ინგლისელი ოფიცრები. ამ ჯარებს შეუძლიათ შესვლა ინგლის-ინდოეთის ჯარებში განსაკუთრებულ პირობის ძალით.

უკანასკნელ დროს ინდოეთის ევროპიელ ჯარებში შედიან მოხალისენი, რომელნიც მოდიან ინგლისიდან 12—15 ათასამდე.

რადგანაც ადგილობრივი მცხოვრებნი განირჩევიან როგორც ეროვნების, ისე სარწმუნოების მხრით, ამიტომ ინგლისელნი ცდილობენ პოლკების შედგენას ერთი და იგივე ეროვნებისაგან.

თუ ეს შეუძლებელია მაშინ პოლკები სდგებიან სხვა და სხვა ეროვნებისაგან, ხოლო როტები კი ერთი ეროვნების შვილებისაგან.

ევროპიელ ჯარების ოფიცრები ინიშნებიან იმავე წესით, როგორც ოფიცრები დანარჩენ ინგლისელ არმიისა.

ინდოეთის ადგილობრივ ჯარებს ჰყავთ ოფიცრები—ინგლისელნი და ოფიცრები ინდოელნი. ამ უკანასკნელთ შეუძლიათ დაიკავონ ყველა თანამდებობა **მაიორის** ხარისხამდის. უმთავრესად ოფიცრობა ეძლევათ იმ ინდოელ უნტერ-ოფიცრებს, რომელნიც ეგზამენს დაიჭერენ საპოლკო სკოლაში. ინდოეთის გამოჩენილ გვარეულობათა პირებს ოფიცრობა ეძლევათ უეგზამენოდ.

ბრიტანიის ინდოეთის არმიას შეუძლია გამოიყვანოს 10 დივიზია და 4 ცალკე ბრიგადა.

მოხალისეთა ჯარები გამოჰყავთ სხვა და სხვა თავადებს. თავად გაიდერაბადებს გამოჰყავთ 6 პოლკი ქვეითი ჯარისა; 12 პოლკი კავალერია და 3 სამთო ბატარეა. ამის გარდა, თავადებს ჰყავთ საკუთარი 80 ათასი ქვეითი ჯარი და 30 ათასი კავალერია.

სულ ომიანობის დროს ბრიტანიის ინდოეთის ჯარი შესდგება თითქმის 340 ათას კაცისაგან.

ინდოელ ჯარებს აქვთ თავისებური ფორმა: თავზე ხურავთ დოლბანდი, ფეხზე აცვიათ—აღმოსავლეთის ფეხსაცმელი პაჭიჭებით, აცვიათ აგრეთვე აღმოსავლეთური ლურჯი, მწვანე ან წითელი შარვლები და ალისფერი მუნდირი. კავალერისტებს კი აცვიათ: წითელი, ლურჯი, ყვითელი ან მწვანე მუნდირი, თეთრი ტყავის შარვალი და თეთრი დოლბანდი ხურავთ თავზე.

ომის დროს ჯარისკაცებს აცვიათ ხაკის ფერი ფორმა. აგრეთვე თავისებურია ულანის პოლკები, რომელთაც ბამბუკის (ჩინური ლერწმის) შუბები აქვთ.

ინდოელი ჯარები განთქმულნი არიან თავიანთ წესიერებით, ზნეობით და მამაცობით.

გონებრივი ალკოჰოლი.

———

ზემომოყვანილ სათაურით არის დაბეჭდილი „რუსკია ვედომოსტის" 5 ენკენისთვის ნომერში მეტად საყურადღებო შენიშვნა ცნობილ რუსის მეცნიერის და პუბლიცისტის ა. კიზევეტტერისა.

პატივცემული მწერალი ეხება იმ ერთგვარ ნაწერებსა, რომელიც ამ ჟამად მეტად გახშირდა და რომელშიაც ავტორები იმდენს ლაპარაკობენ თავიანთ ერთგულებაზე, რომ უნებლიედ ეჭვი ეპარება ყველას გრძნობის სიწმინდეში.

აი რას ამბობს პატივცემულ ორგანოს ცნობილი თანამშრომელი:

„რუსკია ვედომოსტებს" არა ერთხელ აღუნიშნავს ულირსი ქცევა ზოგიერთ პატარა გაზეთის ფურცლებისა, რომელნიც ცდილობენ ამ ომიანობის დროს ჩვენი საზოგადოების ფიქრსა და გულისყურში შეიტანონ იმგვარი რამ, რომელიც ძალიანა ჰგავს ხალხის წასინებას რუსეთში მცხოვრებ მშვიდობიან და ლოიალურ გერმანელებზე.

სრულის კმაყოფილებით უნდა აღინიშნოს, რომ ამგვარი ცდა ჯერ-ჯერობით ოდნავ მოსჩანს და იმ შთაბეჭდილებას არ სტოვებს, რომელიც ენატრებათ ავტორებს. მაგრამ ეს გულის ასამღვრევი ქცევა საზოგადოების მოშხამვისა კაცთამოძულეობის საწამლავით დრო გამოშვებით მაინც იჩენს ხოლმე თავს. ამ უკანასკნელ დღეებშიაც მე წარმომიდგინეს ზოგიერთმა მკითხველებმა ამგვარ ალვირ-ახსნილ პუბლიცისტიკის ახალი ნიმუშები. თუმცა ესეც უნდა ითქვას, რომ ასეთ ქცევას ზოგიერთ ქუჩურ ფურცლებისას ყოველთვის არ შეიძლება ეწოდოს პუბლიცისტიკა, თუნდაც ალვირ-ახსნილი. ზოგჯერ ეს—უფრო რაღაც პირადული დასმენაა გვარების დასახელებით.

დაე დასჯილ იქმნან ამგვარ „ლიტერატურულ" საქმეების ოსტატები საზოგადოებრივი აზრის სასტიკი განაჩენით. ომმა სრულებით მოულოდნელად მოგვიტანა ხალხის განთავისუფლება საშინელ ალკოჰოლურ საწამლავისაგან. მთელმა რუსეთმა გაიხარა, რაკი დარწმუნდა ამ გამოფხიზლების კეთილ შედეგში. ვიყვეთ ამის შემდეგ დარაჯათ მედგრად და დაულალავად ჩვენი ხალხის სულიერ სალიანობისა. შოვინიზმი ხომ ეს იგივე ალკოჰოლია, რომელიც აბნელებს სინიდისს და გონებას. საბედნიეროდ, იგი ჯერ-ჯერობით სრულებით უცხოა ჩვენი საზოგადოების დიდ უმრავლესობისათვის, რაც განსაკუთრებით ცხადად აღმოჩნდა ომის დასაწყისში. [illegible] მოხერხებული [illegible] სიტყვის ულირს სპეკულანტებისა. ესენი, როგორცა სჩანს, ფიქრობენ, რომ კაცთამოძულეობის გრძნობას როგორც არაყს, ისე შეაჩვევ ადამიანს, ისევე შეუმჩნევლად, თანდათან, წვეთ-წვეთად მოშხამავ უხასიათო კაცს და თავბრუს დაასხამ. ამ ბოროტებას უნდა შევებრძოლოთ ჯერ კიდევ მაშინ, როცა იგი ისახება. ნაყოფიერი ბრძოლა მასთან შეუძლია მხოლოდ თვით მკითხველ საზოგადოებას. ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ საზოგადოება გამოიჩენს ამისთვის საკმაო შორსმხედველობას, კეთილგონიერებას და მედგარ ხასიათს".

რაშია გამარჯვება?

———

ამ ჟამად, როდესაც უდიდესი ომი სწარმოებს, ყველა შეგნებული ადამიანის ყურადღება მიქცეული სამხედრო საქმეზე. ყველა საკითხი, რომელიც კი დაკავშირებულია ომთან, აინტერესებს მკითხველს, ამიტომ განვიზრახეთ მოკლედ გავუზიაროთ მას ის მოსაზრებანი, რომელიც მოყვანილი აქვს თავის საინტერესო წერილში ალ. ვიტმერს გენერალურ შტაბის აკადემიის ყოფილ პროფესორს. ეს წერილი ზემომოყვანილი სათაურით დაბეჭდილია ჟურნალ „რუსკაია მისლის" ამ წლის ივლისის ნომერში.

მოგერება თუ წინმიწევა, ანუ შეტევა.

რას უფრო შეიძლება მოჰყვეს გამარჯვება მოგერებითს, ანუ საგერ მოქმედებას, თუ მიწევითს ანუ შეტევითს? აი საკითხი, რომლის გადაწყვეტა აინტერესებს ხსენებულ ავტორს.

არიან სამხედრო პირები და მწერლები, რომელნიც ამჯობინებენ მიწევას, შეტევას. მაგალითად, ფრიდრიხ დიდი, სუვოროვი, ნაპოლეონი, თვით მოლტკეც ყოველთვის წინ მიიწევდენ, თავს ესხმოდენ მტერს და იმარჯვებდენ. მაგ. 1814 წელს ნაპოლეონმა 40 ათასიან ჯარით საშინლად დაამარცხა ბლიუხერის 120 ათასიანი არმია. ამისთანა მნიშვნელობა აქვს მიწევას, თავდასხმას. სარდალს ამ დროს ხელში აქვს ბრძოლის თაოსნობა და ამას დიდი მნიშვნელობა აქვს გამარჯვებისათვის. მაგრა ეს ასე არ არის ყოველთვის. მოხდება ხოლმე, რომ მოგერების გზას უფრო მიჰყავს სარდალი და მისი ჯარი გამარჯვებისაკენ.

მაგალითად, ნაპოლეონის დამმარცხებელმა ინგლისის სარდალმა ველინგტონმა სწორედ მოგერებითი მოქმედებით გაიმარჯვა მასზე. აგრეთვე ამ გზამ დაულოცა გამარჯვება რუსებს 1812 წელს ნაპოლეონთან ომის დროს.

ახლანდელ დროში, როცა გაჩნდა ხელის მსწრაფლმსროლელი იარაღი, საშინელი ძალის ყუმბარები, გასაკვირალი არ არის, რომ მას, ვინ წინ მიიწევს, მოელის დიდი ზიანი, ზარალი და ამიტომ სულ სხვა გზას დაადგენ მეომარნი. ეს გზა გამოიხატება შემდეგ სიტყვებში: „სტრატეგიული შეტევა (მიწევა) და ტაქტიკური მოგერება."

მაგრამ ამგვარი ფორმულები მხოლოდ თეორიაში არის კარგი, პრაქტიკაში კი ძალიან ძნელია მათი წმინდად შესრულება. ახლა ომის დროს მანევრებს აღარ მისდევენ. ადვილად შესაძლებელია სტრატეგიულის აზრით წინწაწეულებს არ დააცალონ მტრის ტაქტიკური მოგერება და დიდ ბრძოლაში შეიტყუონ.

ძირითადი პრინციპი.

საქმე ის არის, რომ არც შეტევა, არც მოგერება მარტოდ ხმარებული არც ვარგა, თუ იგი არ არის შეფარდებული ადგილსა, დროსა და გარემოებასთან.

ამიტომ ერთად-ერთი სავალდებულო პრინციპი, კათეგორიული იმპერატივი ომში ის არის, რომ სარდალმა იმოქმედოს გარემოების მიხედვით.

სარდალმა უნდა მიიღოს მხედველობაში: მეომარ ძალთა რიცხვი, ადგილის ხასიათი, მოპირდაპირეთა მორალური თვისებანი, მათი მომზადება საგარეო პოლიტიკის მხრით; უნდა მიაქციოს დიდი ყურადღება იმას, თუ როგორ არის მოწყობილი მოპირდაპირეთა არმიის სადგომის უკანა მხარე, მაგ.. რა მდგომარეობაში არის გზები, ციხეები და სხვა., აგრეთვე თუ რანაირი შეიარაღება აქვს მოპირდაპირეებს, რამდენად შეუძლიათ მანევრების გაკეთება, რას წარმოადგენს საკომანდო პერსონალი და რა მორალურ გონებრივ და ფიზიკურ ძალას წარმოადგენენ ჯარის ბელადები.

დიდი მნიშვნელობა აქვს მეომარ მხარისათვის საგარეო პოლიტიკას. შეიძლება ძალიანაც სასარგებლო იყოს რომელსამე მხარისათვის ომიანობა მტრის ტერიტორიაზე ეკონომიურის და სტრატეგიულის მხრით, მაგრამ მან მაინც უნდა თავი შეიკავოს, არ გადავიდეს მტრის ტერიტორიაზე, თუ იცის, რომ ამ გადასვლას შესაძლებელია მოჰყვეს მტრის მოკავშირის დაძვრაც.

აგრეთვე დიდი მნიშვნელობა აქვს შინაგან პოლიტიკასაც, საკითხს თუ რამდენად თანაუგრძნობს ომს ადგილობრივი მკვიდრნი, რამდენად ომი პოპულარულია. თუ თანაუგრძნობენ, მაშინ დიდი აღფრთოვანება სუფევს ხალხში და გამარჯვებაც მოსალოდნელია. ჯარისკაცები ამ დროს დიდ მამაცობას იჩენენ. ასე მოხდა, მაგ., ბალკანეთის უკანასკნელ ომის დროს, როდესაც იქაური ერები დიდის ენერგიით იბრძოდენ თავისუფლებისათვის.

მნიშვნელობა და ხასიათი სარდლისა.

საგარეო და შინაგან პოლიტიკის შემდეგ დიდი მნიშვნელობა აქვს სარდლის ნიჭს. მაგალითად, პრუსიელების თოფები ხარისხით ნაკლები ღირსებისა იყო, ვიდრე ფრანგების „შასპო“, მაგრამ ნიჭიერმა სარდალმა მოლტკემ საშინლად დაამარცხა სიმპატიური ფრანგები.

სარდლის ნიჭს შეუძლია დასძლიოს ისეთი ნაკლიც-კი, როგორიც არის ბრძოლის ადგილის უვარგისობა. ნაპოლეონმა გაიმარჯვა ზღვაზე, რომელიც ჰყოფდა მას და ეგვიპტეს, და რომელსაც ჰფლობდა მტერი. 1880 წელს მანვე გადალახა შვეიცარიის ალპები.

თუ სარდალი ნიჭიერია, მისთვის საშიშარი არ არის მტრის მეტი რიცხვიანობა. როგორც ზევით გვქონდა თქმული, ნაპოლეონმა 1814 წელს გაიმარჯვა 40,000 კაცისაგან შემდგარ ჯარით ბლიუხერის 120,000-იან არმიაზე.

ჰანნიბალმა სპილოებით გადალახა არა მარტო პირინეები, არამედ ალპებიც და მთელი 17 წლის განმავლობაში, თუმცა მას და სამშობლოს უშველებელი ზღვა ჰყოფდა, მაინც ეომებოდა რომაელთა ლეგიონებს მტრის მიწაზე.

ასეთი მნიშვნელობა აქვს ნიჭს სარდლისას. თეორეტიკოსები ამბობენ, სარდალს თანაბრად უნდა ჰქონდეს ჭკუა და ხასიათიო. არიან ზოგიერთები, რომელნიც ჰფიქრობენ ხასიათს უფრო მეტი მნიშვნელობა აქვს, ვიდრე ჭკუასაო, მაგრამ ეს ასე არ არის: უეჭველად საჭიროა ჭკუისა და ხასიათის თანაბრობა.

აგრეთვე ახლანდელ დროში საჭიროა მიემატოს ამ ორ ღირსებას კარგი სამხედრო განათლება და თეორიული მომზადებაც. უამისოდ შეუძლებელია იმ უშველებელ მასსის ხელმძღვანელობა, რომელსაც წარმოადგენენ დღევანდელი არმიები.

სარდალს უნდა ჰქონდეს აგრეთვე უნარი თანაშემწეების ამორჩევისა. ვილჰელმ I-ს, თუმცა არაფრად ეპიტნავებოდა ხოლმე ბისმარკის დესპოტობა, მაგრამ, რაკი ჰხედავდა მის ღირსებას, იგი მას ემორჩილებოდა. თავის შვილის კრონ-პრინც ფრიდრიხის და გენერალ მოლტკეს დავის დროს, ვილჰელმ I-ლმა მხარი უკანასკნელს დაუჭირა. თუ რა თვისების სარდალი იყო მოლტკე, ეს შემდეგი მაგალითიდან სჩანს: 1866 წ. ომიანობის დროს ავსტრიელებმა დაიჭირეს და გამოაქვეყნეს გენ. ბლიუმენტალის კერძო წერილი, რომელშიაც იგი ჰგმობდა მოლტკეს და ყველაფერს კარგს თავის თავს აწერდა. სხვა მოლტკეს ალაგას, ბლიუმენტალს დასჯიდა, მაგრამ მოლტკემ დიდ ჯილდოზე წარადგინა იგი. 1870 წელს კი კრონ-პრინცის არმიის შტაბის უფროსად დანიშნა იგივე გენ. ბლიუმენტალი, რომელიც თუმცა არა-სასიამოვნო პიროვნება იყო, მაგრამ უეჭველი ნიჭით იყო შეჭურვილი.

მნიშვნელობა აქვს სარდლისათვის ჯანის სიმრთელეს. ნაპოლეონსავით სარდალი უნდა ყოს მაგარი ნერვების მქონებელი. ნაპოლეონს შეეძლო, რა ხმაურობაც უნდა ყოფილიყო, კარგად დაეძინა. რასაკვირველია, ყველა ამ თვისების გარდა საჭიროა სარდლისათვის ის ღვთიური ცეცხლი, რომელიც იშვიათად ევლინება ადამიანს და რომელიც რაღაცნაირი სასწაულით უკარნახებს ბელადს ამა თუ იმ გარდაწყვეტილებას. ამ ცეცხლით სარდალი თვითონაც იღგზნება და ჯარისკაცსაც უგზნებს გულს.

სწორედ ამგვარი სარდლები იყვნენ ნაპოლეონი, სუვოროვი და მოლტკე. ამისთანა ხალხი კი მრავლად არ არის. საუბედუროდ თვით ომი ჰღუპავს უდრო უდროოდ ბევრ ნიჭიერ პიროვნებას.

გენერალური შტაბი და საკომანდო პერსონალი.

ა) **გენერალური შტაბი.** იმგვარ დიდ არმიების ხელმძღვანელობა, როგორსაც დღეს ვხედავთ, შეუძლებელია სარდლისათვის, თუ მას არა ჰყავს წინდაწინვე წესიერად მოწყობილი გენერალური შტაბი. მოლტკემ ჯერ ისევ მშვიდობიანობის დროს მოაწყო გენერალური შტაბი და ამიტომაც გერმანელებმა გაიმარჯვეს 1870—71 წწ. ფრანგებზე. საჭირო მომზადება და განათლება ოფიცრებმა უნდა მიიღონ სამხედრო აკადემიაში, რომელმაც უნდა აძლიოს მათ არა მარტო ცოდნა, არამედ სათანადო გონებრივი განვითარებაც.

არ უნდა იყოს დავიწყებული, რომ აკადემია ამზადებს ოფიცრებს, რომელთაგან შემდეგ სდგება არმიის საკომანდო პერსონალი. აკადემიაში მათ უნდა მიიღონ დირექტივები საშემდეგო მუშაობისათვის. ოფიცერს უნდა მიეცეს ხოლმე საშუალება განავითაროს თავის ბუნებრივი თვისებები. გენერალურ შტაბის ოფიცერი უცხო არ უნდა იყოს მწყობრისა (სტროი). ამიტომ ის ხელმძღვანელობს ჯერ როტას, მერე ბატალიონს, ბოლოს პოლკს გენერალურ შტაბის ოფიცრების მომზადებაში დიდ როლს თამაშობს გენერალურ შტაბის მთავარი გამგე, რომელმაც არასოდეს არ უნდა დაივიწყოს, რომ გამარჯვების უმთავრესი მიზეზი—კარგად მეცნიერულად მომზადებული შორსმჭვრეტელი მეომარი, ჯარის ნიჭიერი ხელმძღვანელია. როდესაც ასეა დაყენებული საქმე, გენერალურ შტაბს შეუძლია არმიაში დაამყაროს ერთნაირი შეხედულება სამხედრო საქმის იმ საკითხებზე, რომელნიც მოითხოვენ ამას. მხოლოდ ასეთ სისტემის დამყარება უწყობს ხელს ომში გამარჯვებას.

ბ). **საკომანდო პერსონალი.** ამგვარად გენერალური შტაბი გამოსახულებაა უმაღლეს ხელმძღვანელთა ნებისა და განზრახვისა. ამ განზრახვათა ასრულება მინდობილი აქვს იმ სამხედრო პირებს, რომელნიც შეადგენენ საკომანდო პერსონალს. ამიტომ დიდი სიფრთხილეა საჭირო საკომანდო პირების არჩევის დროს. გერმანელების არმიაში, მაგალითად, შტაბ-ოფიცრის ხარისხამდე ჩინების მიცემის დროს ყურადღებას აქცევენ ჰასაკს, ხნიერობას. როგორც კი ოფიცერს ეძლევა შტაბ-ოფიცრის ჩინი, ჰასაკს ყურადღებას აღარ აქცევენ და მხოლოდ ნიჭიერებს და ღირსეულებს აყენებენ წინ ჯარის ხელმძღვანელებათ. ისინი, ვისაც ბედმა არ გაუღიმა, სამსახურიდან გამოდიან.

ეს პრინციპი კარგია მაშინ, თუ რომ პროტექციას არა აქვს ადგილი ოფიცრების წინწაწევის დროს.

ამიტომ პოლკის კომანდირებს ევალებათ დიდი სიფრთხილე ოფიცრების ჩინზე წარდგენის დროს. ალ. ვიტმერი თავის საყურადღებო წერილში აღნიშნავს იმასაც, რომ გერმანელების არმიაში არ არსებობს წესი, რომლითაც სამსახურიდან გამოსულებს ეძლევათ შემდეგი ჩინი და ამ ჩინის შესაფერი მუნდირის ტარება. ამიტომ იქ არ არიან სამსახურიდან გამოსული გენერლები, რომელთაც არ უმსახურნიათ ამ ჩინით.

იმავე არმიაში სამსახურიდან გამოსულ სამხედრო პირებს ნება აქვთ ატარონ მუნდირი მხოლოდ განსაკუთრებულ სადღესასწაულო შემთხვევაში. დანარჩენ დროს კი უნდა იარონ მოქალაქის ჩვეულებრივ ტანისამოსში.

ამგვარად, რამდენადაც კარგად არის მოწყობილი გენერალური შტაბის საქმე, იმდენად მაღლა სდგას საკომანდო პერსონალიც.

ძ.

მიმოხილვა.

გაზ. „ზაკავ. რეჩი“ ბ. ტონ ეხება ერთს მეტად მწვავე ამბავს. თურმე, „ცნობილი“ ქუთაისელი პედაგოგი-მოხელე ბ. კრუპსკი, ამ ჟამად გადმოყვანილი თბილისის გუბერნიაში სახალხო სასწავლებელთა დირექტორად, აქაც განაგრძობს თავის „განმანათლებელ მოღვაწეობას“. ქართველმა საზოგადოებამ კარგად უწყის, თუ ქუთაისში რა ბრძოლა აუტეხა ბ. კრუპსკიმ სამოსწავლო გეგმას, რომელიც გამოსცა 1881 წ. დიდმა მთავარმა მიხეილ ნიკოლოზის-ძემ კავკასიაში მეფისმოადგილედ ყოფნის დროს. ბ. კრუპსკ მ არც იმას მიაქცია ყურადღება, რომ ხსენებული გეგმა დადასტურებულ იქმნა ახლანდელ მეფისმოადგილეს მიერ და მოითხოვა მისი გაუქმება ქუთაისის საქალაქო სკოლებში. ჩვენ კარგად ვიცით, რომ სამოსწავლო უწყებამ ქალაქის თვითმართველობის სურვილი დააკმაყოფილა და ბ. კრუპსკიმ ვერ მოიყვანა სისრულეში თავის განზრახვა.

ახლა ამ განზრახვის განხორციელებას ხსენებული მოხელე ცდილობს აქ, ჩვენს თბილისში. როგორც მკითხველებს მოეხსენებათ, ქალაქ თბილისს აქვს ქართული, სომხური და რუსული სკოლები, აგრეთვე ერთი სკოლა მაჰმადიანებისათვის და ერთიც კიდევ ოსებისათვის. ამ სკოლების მართვა-გამგეობა ჩაბარებული აქვს ქალაქის სასკოლო კომისიას, რომელსაც აქვს უფლება დანიშნოს მასწავლებელი და დაითხოვოს კიდეც.

ბ. კრუპსკის მოუწადინია ამ უფლების შელახვა, დაუთხოვია ზოგიერთი დამსახურებული პედაგოგები, ზოგიერთებიც გადაუყვანია ერთი მეორის ალაგზე.

ამის გარდა 4 ენკენისთვეს მოუწვევია მას ქალაქის სკოლების მასწავლებლები და წარუდგენია მის-მიერ შემუშავებული სამოსწავლო გეგმა, რომლითაც შელახულია ზემოხსენებული 1881 წლის გეგმა, რადგანაც ადგილობრივ ენების, მათ შორის ქართულის, გაკვეთილების რიცხვი შესამჩნევად შემცირებულია და გაძლიერებულია სხვა საგნები. ამ ახალი გეგმით პირველ განყოფილებაში, სადაც სწავლება სწარმოებს ადგილობრივ ენაზე, მეორე წლის ნახევრიდანვე იწყება რუსულის სწავლება კვირაში 6 საათის განმავლობაში, დანარჩენ განყოფილებებში კვირაში 10 საათის განმავლობაში. დაწყებით სკოლებში იგივე გეგმა მოითხოვს ისტორიის და გეოგრაფიის სწავლების შემოღებას, რასაკვირველია, რუსულ ენაზე.

თქმა არ უნდა, რომ ეს ახალი განკარგულება დიდ ზიანსა და ზარალს მოუტანს ადგილობრივ ენების სწავლების საქმეს.

ჩვენ დარწმუნებული ვართ სამოსწავლო ოლქი არ დაუდასტურებს ბ. კრუპსკის მის ახალ განკარგულებას, როგორც ანტიპედაგოგიურ საშუალებას.

ქალაქის გამგეობამ თავის მხრით დაუყონებლივ უნდა მიიღოს ყოველი ზომა, რომ სათანადო უწყებას გააუქმებინოს ბ. კრუპსკის განკარგულება.

დაყოვნება გამგეობის მხრით ამ საქმისა დიდი დანაშაული იქნება ადგილობრივ ერთა წინაშე.

— —

როგორც შევიტყეთ, ქართულ გიმნაზიის საქმეების წარმოებაში აღმოუჩენიათ კიდევ ბოროტ-მოქმედება. ჯერ იყო და სასკოლო საზოგადოების გამგე კომიტეტის საქმისმწარმოებელმა არჩილ ავალიშვილმა გაფლანგა რამდენიმე ათასი მანეთი საზოგადოების ფული. ახლა კიდევ აღმოუჩენიათ, რომ რამდენიმე ათასი მანათი აკლია იმ თანხას, რომელიც სდგებოდა სწავლის ფულიდან. დროებით გადაყენებულია ის პირი, რომელსაც ებარა ეს საქმე. ეს ისეთი დანაშაულია ქართველ საზოგადოების წინაშე, რომ მასზედ გულ-გრილად ლაპარაკი არ შეიძლება.

ეს ამბავი სულ ჩვენივე ბრალია. გამოჩნდება თუ არა ვინმე ახალი პიროვნება, ჩვენ მაშინვე უსაზღვრო და უზომო პატივისცემით და ნდობით შევჭურვავთ ხოლმე, თითქო დაემსახურებიოს ჯილდოდ ხანგრძლივი მოღვაწეობის შემდეგ.

ყველგან კულტურულ ერებში და საზოგადოებაში ისეა მიღებული, რომ საზოგადოების ნდობას ვერ დაიმსახურებს ადვილად კაცი, თუ კარგა ხნის განმავლობაში წრფელად და ერთგულად არ ემსახურა მას. ჩვენში კი სუყველაფერი უკუღმართად ხდება. ძველ დამსახურებულ მოღვაწეებს პატივს კი არა ვსცემთ, არამედ ძალიან და ძალიან ხშირად ლანძღვის სიტყვების სუნნელოვან თაიგულებითაც ვამკობთ. ახლად და შემთხვევით გამოჩეკილებს კი წინ ვწევთ. მერე ამას ჩავდივართ იმიტომ კი არა, რომ ვარჩევთ ღირსეულებს და იმიტომ ვაყენებთ წინ, არამედ მხოლოდ იმიტომ, რომ ამას ან ნათლიმამობა, ან ნათესაობა, ან პარტიობა, ან წრეობა, ანდა უკუღმართად გაგებული მეგობრობა გვიკარნახებს.

მაგალითად, რითი განსხვავდებოდა სხვებისაგან ბ. არჩილ ავალიშვილი?

რა ისეთი ღირსებით იყო შეჭურვილი, რომ ორ-სამ ქართულ საზოგადოებაში საპატიო ადგილი ეჭირა?

არა გვგონია, აქ ვინმემ დაღებითი პასუხი მოგვცეს.

ახლა ნახეთ, სად არ ვხვდებოდით მას საზოგადოებრივ ასპარეზზე.

იგი მსახურობდა ქართულ გიმნაზიაში, იყო გამგე კომიტეტის საქმისმწარმოებელი, წევრი გახლდათ ფილარმონიულ საზოგადოების გამგეობისა, აგრეთვე წევრი-ხაზინადარი ქართულ დრამატიულ საზოგადოების გამგეობისა. ბოლოს ამ გამგეობამ ისეთი ნდობითაც აღჭურვა, რომ ქართული სცენის მოღვაწეთა პირველი ყრილობის საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარეთაც გამოაცხადა.

ახლა, როდესაც ბ. არჩილ ავალიშვილს აღმოაჩნდა „საჯაყი საქმე“ ორსავე საზოგადოებაში — სასკოლოსა და დრამატიულში, ახლა, რასაკვირველია, არც ქომაგი ჰყავს, არც მეგობარი და არც წარმოიდგინეთ ამრჩეველი. ყველა ჰგმობს, ყველა გაურბის.

მაგრამ ყველა ამათ ავიწყდებათ, რომ არც ისეთი მეგობრობა უნდა, როგორსაც უწევდენ თავიანთ პროტეჟეს და არც ისეთი მტრობა, როგორსაც ახლა უწევენ.

დროზე უნდა ყოფილიყო მოწყობილი ზედამხედველობა, კონტროლი და რევიზია. მაშინ არც ეს საქმე მოხდებოდა.

უცნაური ხალხი ვართ. ავირჩევთ ხაზინადრად ან რომელსამე სხვა საპასუხისმგებლო თანამდებობაზე ადამიანს, ხშირად ჩვენს მახლობელს, და მივუშვებთ: ჰმართე, როგორც გსურდესო.

განა ეს საქმიანობაა?! განა ეს დარბაისლობაა?!

სანამ დარბაისელმა ღირსეულმა უმწიკვლო მუშაკმა, დიაღ, დიდმა დაუზარებელმა მუშაკმა მუყაითად არ მოჰკიდა ხელი ჩაბარებულ საქმეს, მანამდის ბოროტ-მოქმედება ვერავინ აღმოაჩინა.

როგორ აღმოაჩენდენ, რომ გამგენი, ერთი-ორის მეტი, არავინ არაფერს აკეთებდენ!... და ეს ერთი-ორი ყველაფერს ხომ ვერ გასწვდებოდა.

პირველ აღმოჩენას მოჰყვა მეორე, ამას კიდევ მესამე.

ეს კიდევ რაა?!... ყველაფერს ამას ჩაილურის წყალს მივსცემთ და ნურც გაგიკვირდებათ, თუ ეს „ღირსეული მოღვაწენი“, რომელთაც თავიანთი ჯიბე საზოგადოსაგან ვერ გაირჩიათ, ხელახლა კიდევ საზოგადო სარბიელზე სადმე დაინახოთ.

ასეთი ხალხი ვოცნებობთ კიდევ თვითმართველობაზე!...

თუ სადმე არის გაუსწორებელი დამნაშავე,— ეს ჩვენ ვართ, დიაღ ჩვენ!...

მარკიზ პოზა.

ქართველ მოსწავლე ახალგაზრდობის საყურადღებოდ.

(თავისუფალი სტიპენდიები).

ამ დღეებში ქალაქის გამგეობაში ერთი ქართველი მოსამსახურე პირი მეუბნებოდა: „საკვირველი ხალხი ვართ ჩვენ ქართველები; ჩვენ თვალწინ რომ ჩვენი სასარგებლო საქმე იყვეს, ხელსაც არ გავანძრევთ ჩვენთვის გამოსაყენებლადო“. როცა დავეკითხე ამ მწარე შენიშვნის საბაბის გამო, მან მიმითითა ისეთ გარემოებაზე, რომ არ შემეძლო არ დავთანხმებოდი.

წარმოიდგინეთ, თურმე, პეტროგრადის საქალებო სამედიცინო ინსტიტუტში არსებობს ერთი სტიპენდია, რომელიც თავისუფალია და რომლის მიღება შეუძლია ქართველ მოსწავლე—ქალს. ამ სტიპენდიის მიმღები უეჭველად უნდა იყოს დაბადებული თბილისს და სწავლა დამთავრებული თბილისის საქალებო ან პირველ, ან მეორე გიმნაზიაში. სტიპენდია 420 მანეთისაა და ეძლევა მოსწავლეს ნახევარწლიურად.

ეს სტიპენდია დაარსებულია დიდი მთავრის მეუღლის ოლგა თეოდორეს ასულის სახელობაზე.

არის კიდევ მეორე სტიპენდია, რომელიც შეუძლია მიიღოს ქართველმა მოსწავლემ. ხოლო ეს სტიპენდია ვაჟებისათვის არის დაწესებული, სახელდობრ გიორგი აბამელიქისა, პეტერბურგის უნივერსიტეტში, იგი 600 მანეთიანია.

სტიპენდიატი უნდა იყოს უეჭველად თბილისში დაბადებული და უნდა ეკუთვნოდეს აქაურ თავად-აზნაურობას.

სასტიპენდიატო ურდგენს სამოსწავლო კომისია საქალაქო საბჭოს, რომელიც საბოლოოდ ირჩევს მას.

ეს სტიპენდია მეორე სტიპენდიასთან ერთად ყოფილა დაარსებული დარია მიხეილის-ასულის თამამშოვის — მიერ თავისა და თავის ძმის გიორგი აბამელიქის სახელობაზე. ერთი სტიპენდია სომეხს ეძლევა, მეორე კი არა-სომეხს. დღეს თავისუფალია მეორე სტიპენდია.

იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ჩვენს ქართველობაში აღმოჩნდებიან ისეთები, რომელნიც აკმაყოფილებენ ხსენებულ სტიპენდიების დამაარსებლების-მიერ დადებულ პირობებს.

—ძე.

ახალი ამბები

— ცნობილმა ჟურნალისტმა ბ. ლევან ყიფიანმა დასწერა საინტერესო პიესა „თამარ-მეფე“ რომლის საფუძვლად აღებული აქვს ლეგენდა, დაბეჭდილი ავტორის მიერ 1 აგვისტოს 1911 წელს „თემის“ 30 ნომერში. პიესა სამ მოქმედებიდან შესდგება; აქვს კიდევ პროლოგი. როგორც შევიტყეთ პიესას წარმოადგენენ ამ სეზონში ქართულად და რუსულად.

— 22 სექტემბერს კახეთის რკინის გზის მმართველობა აპირებს გამართოს ექსკურსია რკინის გზით თბილისიდან სოფ. წნორის-წყლამდე. ბილეთი ეღირება 5 მანეთი თითო მგზავრზე. შემოსავალი გადაიდება დაჭრილთა სასარგებლოდ.

ამ ექსკურსიის შესახებ დაიბეჭდება ცალკე განცხადება.

— 12 სექტემბერს საღამოს შვიდის ნახევარზე მიწა იძრა ქ. შემახაში. მიწისძვრას მიმართულება ჰქონდა ჩრდილოეთიდან სამხრეთისაკენ.

— კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველს გაუცია ბრძანება ყველა სკოლებში 2 ოქტომბერს იდღესასწაულონ პოეტ ლერმონტოვის დაბადების დღე.

— 12 სექტემბერს თბილისში დაიწყო კავკასიის ქალაქის თავების ყრილობის სხდომები დაჭრილთა მოვლის განაწილების შესახებ.

— 8 სექტემბერს თბილისში გარდაიცვალა ცნობილი საეკლესიო მგალობელი, მთავარ-დიაკონი მ. კონსტ. კარგარეთელი.

— ხვალ, თბილისში გამოვა დიდი რუსული ყოველდღიური გაზეთი „კავკაზსკოე სლოვო“—ორგანო თბილისის პროგრესიულ ინტელიგენციისა (ეროვნების განურჩევლად).

ბაჟი ღვინოზე და სიფხიზლე.

როდესაც მთავარ-მინისტრ ვ. კოკოვცოვის მაგიერ დაინიშნა ამ თანამდებობაზე ახლანდელი გორემიკინი და ფინანსთა მინისტრობა ჩაჰბარდა ბ. ბარკს, მაშინ უმაღლესად გამოთქმული იყო აზრი, რომ საჭიროა მოისპოს ეგრედ წოდებული „ღვინის მონოპოლია“, ე. ი. დაიკეტოს ხაზინის დუქნები, სადაც არაყსა ჰყიდდნენ და შემუშავდეს ამ სახელმწიფო შემოსავლის სხვა წყაროები.

ეს ახალი ცვლილება თანდათან და ნელა ხორციელდებოდა, სანამ სრულებით მოულოდნელად არ გაისმა ზარბაზნების გრიალი დასავლეთ ევროპაში. რომ მობილიზაცია ჯარისკაცთა შესრულებულიყო წესიერად, მთავრობამ ერთის კალმის მოსმით მოსპო ის საშინელი ჩვეულება, რომელიც ასე დაუნდობლად ჰღუპავდა ხალხს, გააუქმა ერთბაშად არაყის გაყიდვის საქმე, დახურა ხაზინის ყველა დუქნები, სადაც იყიდებოდა არაყი. ჩამოვარდა მთელ რუსეთში საკვირველი და უჩვეულო სიფხიზლე. შემცირდა დანაშაულობათა რიცხვი და მობილიზაციამაც ჩაიარა ჩინებულად.

რუსეთის გაზეთებმა დასტამბეს მრავალი წერილები, სადაც ნათლად იყო დამტკიცებული გაუმჯობესება ხალხის ცხოვრებისა სხვა და სხვა დანაშაულობათა ჩადენის მხრით.

ერთის სიტყვით, დამყარდა დიდი ხნის ნანატრი მშვიდობიანობა.

არაყთან ერთად აღკრძალეს ღვინოც მაგრამ ამ უკანასკნელ ნაწარმოებს გამოუჩნდა მრავალი ქომაგი და მოსარჩლე, დაიწყო შუამდგომლობა და ჯერ მოსკოვში და მერე ჩვენშიაც ნება დართეს ღვინის გაყიდვისა მხოლოდ გასატანად და არა დუქნებში და ტრაქტირებში დასალევად.

საუბედუროდ ამ განკარგულებამ ის ნაყოფი ვერ მოიტანა, როგორსაც გამოელოდენ. ბევრგან უწესოება მოხდა ისეთი, რომელმაც ჩააფიქრა მთავრობა. იგი იძულებული გახდა, ვიდრე ომიანობაა, აეკრძალა ხელ-ახლა ღვინით ვაჭრობა.

მაგრამ, თუ არაყის გაყიდვის აღკრძალვა უნდა სამუდამო გარდაწყვეტილებად ჩაითვალოს, რადგანაც ამას მოითხოვენ ლოთობისაკენ დაღუპულ მრავალ პირთა ოჯახები, მთლად რუსეთის საზოგადოება, მიმართულების განურჩევლად და მთელი პრესა, სამაგიეროდ ღვინის სრულიად აღკრძალვას ვერ ურიგდებიან და უეჭველია, თუ ამ ზომის გადაგდება შეუძლებელი იქნება, ეს მხოლოდ იმ დრომდე, სანამ ომი არ გათავდება.

შემდეგ კი ღვინის გაყიდვა ძველებურად ნება დართული იქნება.

ამას კარგად ითვალისწინებენ მაღალ სფეროებში და ამიტომ ჰსურთ დაბადონ ახალი წყარო შემოსავლისა — დაადონ ბაჟი ღვინოს. საბაბად ის მოჰყავთ, რომ არაყის აღკრძალვის შემდეგ ღვინოს დიდი ასპარეზი ეხსნებაო.

აი რას ვკითხულობთ რუსეთის ერთ-ერთ გაზეთში, სახელდობრ „დენში“:

„არაყის გაყიდვის აღკრძალვის გამო მოსალოდნელია ღვინის ვაჭრობის განვითარება რუსეთში. **მთავრობის წრეებში სამართლიანად სჯულიან დაბაჟონ ღვინო,** რომელსაც მოაკლდა კონკურენცია არაყის მხრით. დაწვრილებით დაბაჟვის პირობები ჯერ არ არის შემუშავებული“.

როგორც სჩანს ამოწერილ მცირე შენიშვნიდან, ბაჟი ღვინოზე უეჭველად დაწესებული იქნება, მაშასადამე ჩვენ ეხლავე გვმართებს ფხიზლად ყოფნა და სადარაჯოზე დგომა.

შესაძლებელია ისეთი ბაჟი შემოიღონ რომ ჩვენს მევენახეობას და მეღვინეობას სულ ბოლო მოეღოს, ამიტომ ჩვენი სამეურნეო და სათავად-აზნაურო დაწესებულებანი, რომელნიც დღეს სოფლის მფარველობას უწევენ და ერობის მაგიერობას ეწევიან, ვალდებულნი არიან ახლავე შეუდგნენ მუშაობას, რომ მომზადებულნი დახვდნენ მოულოდნელ ბაჟის შემოღებას, თორემ მერე გვიან იქნება.

თუ არ გვინდა, რომ ჩვენს სახალხო მეურნეობას დიდი ზიანი მოუვიდეს, ჩვენ ამ საქმისათვის ახლავე უნდა ვიფიქროთ და ავიცილოთ შემდეგში ჩვეულებრივი მერმინდელი „თითზე კბენანი“.

არა-მეურნე.

რაჭა-ლეჩხუმელ მევენახეთა საზოგადოება.

ყიფიანების ღვინო განთქმულია არა მარტო რაჭა-ლეჩხუმში, არამედ მთელ ქუთაისის გუბერნიაში და მის გარედაც. საუბედუროდ მევენახეობა და ღვინისკეთება წესიერად არ არის დაყენებული. თანდათან აქაც ჩნდებიან საზოგადო თვალსაზრისით შეჭურვილი პირები, რომელთაც სურთ ეს ყოვლად საჭირო და სასარგებლო დარგი სოფლის მეურნეობისა გააუმჯობესონ და დიდი სიკეთე მოატანინონ თავიანთ კუთხისათვის.

ბბ. პიმენ დვალის, ვიქტორ ფრუიძის, ვასილ კობახიძის, გალაქტიონ გოცირიძის და სხვ. თაოსნობით არსდება ამხანაგობა სახელწოდებით „ალექსანდრეული“, რომელსაც მიზნად ექნება მომგებიანი გასაღება მევენახეობის ნაწარმოებისა. ამხანაგობის წევრათ შეუძლიანთ ჩაწერა ყველა კერძო პირს, ამხანაგობას და დაწესებულებას, რომელიც კი მისდევს მევენახეობას ან ღვინისკეთებას გარდა იმისა, ვინც თვითონ აწარმოებს ღვინით ვაჭრობას. ამხანაგობის წევრი ვალდებულია ჩააბაროს მას გასასაღებლად ან გადასამუშავებლად თავის ვენახების ნაყოფი. ამხანაგობის გარეშე გაყიდვა ნაყოფისა, ან თავისთვის დატოვება ნაწილისა წევრს შეუძლია მხოლოდ ამხანაგობის გამგეობის ნება-რთვით.

წევრის-მიერ ჩაბარებულ ნაწარმოებს გამგეობა აფასებს და აძლევს მას ღირებულებას გაყიდვის მიხედვით.

ნაწარმოების გაყიდვიდან მიღებულ ფულს, ხარჯს გარედ დარჩენილს გამგეობა ანაწილებს წევრებს შორის თვითეულ წევრის ნაწარმოების ღირებულების მიხედვით.

ამხანაგობის მოგება ნაწილდება ამგვარად: 25 პროცენტი მიდის სატრიაბელ თანხის გასაძლიერებლად, დანარჩენი კი საზოგადო კრების განკარგულებაში გადადის. მას შეუძლია რაზედაც უნდა მოიხმაროს: ან გაანაწილოს პროპორციონალურად წევრებს შორის, ანდა მოახმაროს რომელსამე საზოგადო საქმეს.

ერთის სიტყვით ეს ამხანაგობა იმგვარივე სახისა იქნება, როგორც ცნობილი კახელ მევენახეთა საზოგადოება „კახეთი“.

ჯერ-ჯერობით ამხანაგობა იარსებებს საზოგადო სავაჭრო ამხანაგობის სახით, მერე-კი როგორც საზოგადოება. ამიტომ ზემოხსენებულმა პირებმა ახლა შეადგინეს კიდეც სვიმონ ვახვახიშვილის დახმარებით ვრცელი წესდება, რომელიც გაეგზავნება დასამტკიცებლად სათანადო მთავრობას.

საქმის თაოსანნი იმედოვნებენ, რომ ამხანაგობაში ჩაეწერებიან მრავლად რაჭველი და ლეჩხუმელი მევენახეები. ამისათვის ისინი მიდიან რაჭა-ლეჩხუმს თავბირის გასამართავად ადგილობრივ მეურნეებთან.

თქმა არ უნდა ამ საზოგადოების არსება დიდ სარგებლობას მოუტანს რაჭა-ლეჩხუმის სოფლის მეურნეობას. ამიტომ იმედი უნდა გვქონდეს, რომ შეგნებული ნაწილი რაჭა-ლეჩხუმის მცხოვრებლებისა სიხარულით მიეგებება ამ სასარგებლო საქმის დაწყებას. მათ უნდა გაითვალისწინონ ის ცხადი სარგებლობა, რომელიც მოუტანა კახელებს ზემოხსენებულმა ცნობილმა საზოგადოებამ „კახეთმა“.—

მაშ ვუსურვოთ კეთილ საქმის დამწყებთ სრული გამარჯვება ამ საშინლად გართულებულ ცხოვრების დროს...

თანამგრძნობი.

რედაქტორ-გამომცემელი გრ. დიასამიძე.

ხელოვნურად შეზავებული სამკურნალო და ხილეულობის წყალი

მიტროფანე ლაღიძე და ამხ.

მზადდება საუკეთესო ხილეულისწვენისაგან, წმინდა შაქრით, ქიმიურად გაწმენდილი მასალებისაგან, გამოხდილი და ნადუღი წყლით.

გემო და სუნი საამური აქვს

ფირმა დაჯილდოვებულია წყლის საუკეთესო ღირსებისათვის დიდი ოქროს და ვერცხლის მედლებით და ცნობილია სრულიად უვნებლად თბილისის გუბერნიის სამკურნალო მმართველობისაგან (№ 5792)

ქარხნები იმყოფება: თბილისში—გოლოვინის პროსპ. № 6, ტელ. № 411.
ქუთაისში—პუშკინის ქუჩა № 5.